

BIG TECH SOFT POWER DANMARK

Af Mie Oehlenschlager & Pernille Tranberg, DataEthics.eu

Kolofon

Rapporten er finansieret af

Borgerretsfonden (DKK 60.000)
Jyllands-Postens Fond (DKK 60.000)
Dreyers Fond (DKK 60.000)
Politikens Fond (DKK 50.000)
Kultur & Information (DKK 15.000)

Rapporten er udarbejdet af:

Mie Oehlenschläger¹
Pernille Tranberg²
Udgives af nonprofit-foreningen DataEthics.eu

Anerkendelse og ansvarsfraskrivelse

De oplysninger og synspunkter, der er angivet i denne rapport er forfatternes. Hverken DataEthics.eu eller nogen person, der handler på dens vegne, kan holdes ansvarlig for den brug, der kan gøres af oplysningerne heri.

Layout: PAWs FABRIK

Korrektur: Annette Bjørg Hansen

Forsideillustration: Collage fra [Unsplash.com](https://unsplash.com)

Rapportens hjemmeside: dataethics.eu/softpower

© DataEthics.eu, juni 2023

¹ techandchildhood.com/about-us

² digital-identitet.dk/da/om

Forord

Det er meget vigtigt for os at understrege, som det første i denne analyse, at vi har stor forståelse for alle de involverede parter, som har valgt at modtage penge eller anden støtte fra Big Tech. I Danmark er civilsamfund og universitetsverdenen bredt set blevet økonomisk skåret ned i en årrække alt imens Big Tech økonomi er vokset og de har italesat sig selv som dem, der skal og kan komme med de gode løsninger på de komplekse problemer, og som vil komme de mange til gode. Vi anerkender, at alle de aktører, vi nævner i denne rapport på hver deres måde gør et rigtig godt og vigtigt stykke arbejde.

Forfatterne til denne rapport er begge udpeget af regeringen til at sidde i regeringens ekspertgruppe vedr. tech-giganter 2022-2024.

Mie Oehlenschläger er Cand.mag i Moderne Kultur og Kulturformidling. Uafhængig rådgiver og researcher i tech, etik og politik. Hun er medlem af Det Ethiske Råd, ekstern lektor i nye medier og stifter af Tech & Childhood som arbejder for at skabe strukturelle løsninger for et sikkert digitalt miljø, hvor alle børn og unge kan trives. Hun har desuden skrevet en række rapporter i regi af bl.a. DJØF's TechDK Kommission og Digitalt Ansvar.

Pernille Tranberg er journalist fra Columbia University, har arbejdet for Politiken, været chefredaktør på TÆNK, red. udviklingschef i Berlingske Media. De sidste 12 år selvstændig dataetisk rådgiver, underviser og holder foredrag i ind- og udland om datademokrati, dataetik og dataforståelse. Medstifter af DataEthis.eu. Har skrevet flere bøger om tech-giganterne, Fake It (2012) og Dataetik - den nye konkurrencefordel (2016) som de vigtigste. Skriver klummer i Politiken, Prosa og Version2.

DataEthics.eu er en europæisk nonprofit-organisation baseret i København. Den blev etableret i 2015 af en gruppe kvindelige ledere inden for data- og AI-etik. Formålet er at sikre en menneskecentreret tilgang til datasystemer og udvikling gennem journalistisk research, akademisk forskning og samarbejde, bevidstgørelse, fortalervirksomhed og konstruktive initiativer til social forandring.

Indholdsfortegnelse

1.	Introduktion	5
2.	Executive Summary : Seks strøminger	7
3.	Baggrundstæppet for Big Techs soft power i Danmark	9
	Monolitten Microsoft	10
	Big Tech i danske folkeskoler	11
	"Vi er jo på krammer med dem"	12
	"Hvis der bliver for mange lobbyister, mister vi kontrollen rent demokratisk".....	14
4.	Universiteterne mangler overblik over Big Techs funding	15
	100 millioner fra Microsoft til Københavns Universitet var positivt for Danmark	16
	Hvad er kvante	17
	Unrestricted Gift.....	19
	"Vi er gået fra et superlukket til et superåbent forskningsmiljø"	20
	PhD'er på pause i Seattle	22
	"Som forsker i sociale medier kan jeg ikke tage imod penge fra tech industrien"	24
5.	Medier er Big Techs 'partnere'	27
	DCPMO kræver betaling af Big Tech	27
	Big Tech og faktatjek i Danmark.....	29
	Fake news er en del af Big Techs forretningsmodel	30
	Reuters Institute navngiver og sætter beløb på alle, der støtter dem.....	31
	Google i forklædning af brancheorganisation for små uafhængige medier	31
	Medlemmer af Nye Medier	32
	Constructive Institutes strategi er at have mange forskellige, der støtter.....	33
6.	Civilsamfund og tænketanke kan styrke Big Techs troværdighed	35
	Google støttede dansk tænketank i lobbyarbejdet omkring DSA'en	36
	Samarbejde mellem Big Tech, regeringer og organisationer er en linedans	37
	Google, Meta, Twitter, Palantir og Microsoft støttede tidligere statsministers ngo	38
	Dansk Børneorganisation får penge af Google men uden mundkurv.....	40
	Ungdomsbureauet matcher Metas narrativer	40
	Odense. Verdens bedste robotby	42
	Fra Google-gaver til alternativer.....	47
	Historien om Google. Analytics	48
7.	Perspektivering og anbefalinger	50
8.	Hvad siger Big Tech selv	52
9.	Epilog	56

1. Introduktion

Denne rapport handler om Big Techs 'soft power' - bløde magt - i Danmark. Mens hård magt udføres med direkte, mere åbenlys brug af magtmidler, er blød magt en mere usynlig, distribueret kulturel magt, som kan bruges til at påvirke samfundet til at have de samme mål, som dem der udøver den bløde magt³. Det kan f.eks. være relateret til en virksomheds arbejde med sit omdømme. Stater kan også udøve blød magt, men i denne rapport er det Big Techs soft power, som er vores primære fokus. Formålet med denne rapport er at forstå og illustrere, hvordan Big Tech gør sin indflydelse gældende i Danmark gennem denne 'bløde magt'.

Det er vigtigt, fordi Big Tech allerede former en stor del af vores liv og samfund, og deres teknologier vil givetvis i endnu højere grad få indflydelse på os som individer og samfund i fremtiden. Big Tech-virksomheder har i årevis haft adgang til så godt som alle danske forbrugere hver dag bl.a. gennem brug af Googles værktøjer og sociale medier. Det kan eksempelvis være svært at deltage aktivt i Foreningsdanmark uden at have en profil på sociale medier, men også gennem onlinesøgning, hvor Googles søgemaskine er danskernes primære gateway til internettet (her *googler* man i stedet for at søge). Når Big Tech-virksomheder besidder så stor en magt er det vigtigt, at vi forstår, hvordan de gør deres indflydelse gældende.

Mens Big Tech arbejder for at skabe kultur, lovgivning og rammevilkår i egen favør, kan der være uoverensstemmelser mellem 'det offentlige gode' og 'Big Techs interesser'. På den ene side er Big Techs grundlæggende formål kommercielle: At få flere data, penge, magt og brugere, dvs. få flere til at bruge deres produkter (f.eks. software, tjenester, apps, virtual reality-briller etc.) ofte uagtet konsekvenserne og uden hensyntagen til risici og de potentielle skader på mennesker og demokrati. På den anden side har civilsamfundsorganisationer, forskere og mediefolk ligesom politikere og embedsfolk oftest grundlæggende andre formål, som kan vedrøre demokrati, velfærd, lighed, fairness mv. Dette kan blive forstyrret, hvis f.eks. økonomiske imperativer kommer til at dominere, og der ikke er armslængde og tydelighed i forhold til hvilke formål der er i spil.

Fordi det bestemt ikke givet, at der er overensstemmelse mellem Big Techs interesser og de brede, fælles samfundsmæssige interesser er det vigtigt at forstå, hvordan Big Tech udøver også usynlig magt og indflydelse med henblik på at styrke egne interesser. Som professor ved Syddansk Universitet Anne Gerdes påpeger, så er *"problemet ved, at Big Tech er inde over det hele, at vi altid taler om, hvordan vi kan rydde op efter Big Tech fremfor at spørge, om teknologi altid er løsningen.* I et velfærdssamfund som det danske, hvor vi har en udbredt tillidskultur, kommer det den brede befolkning til gode, hvis vi alle møder globale kommercielle virksomheder med en sund skepsis, så vi kan skabe mere åbenhed og debat omkring deres rolle i demokratiet.

Vi forsøger med denne rapport at undersøge og kaste lys på nogle af de bagvedliggende strukturer, der gør Big Techs bløde magt både mulig og attraktiv for alle involverede parter. Der er mange gråzoner, og dét, der synes småt eller ligegyldigt som enkelttilfælde, kan måske fremstå anderledes, når man zoomer ud og ser enkelt-tilfældene i sammenhæng og et større mønster. Derfor har vi valgt gennem en række konkrete eksempler at illustrere de grundlæggende strukturelle udfordringer og gråzoner.

Vi fokuserer primært på Google, Meta/Facebook og Microsoft, som fylder mest i Danmark. Gennem deres soft power og forretningsmodeller udfordrer de dataetiske principper⁴ om

³ masterclass.com/articles/soft-power

⁴ dataethics.eu/da/dataetiske-principper

mennesket i centrum, gennemskuelighed, ansvarlighed og ligeværdighed. Demokratisk databehandling tager udgangspunkt i, at datasystemer er med til at bevare, reproducere og opretholde magtfordelingen i samfundet. Selv om vi flere steder trækker linjer til EU, handler denne rapport om Danmark. Den er skrevet til alle danskere - herunder embedsfolk, lokalpolitikere og beslutningstagere - der ønsker at få en større forståelse for den massive indflydelse, Big Tech har fået på vores samfund, og ikke mindst hvordan de har opnået den. Der er mange områder, hvor Big Tech udøver blød magt, men vi har valgt at fokusere på: civilsamfund, universiteter og publicistiske medier. Det har vi, fordi disse tre områder kan siges at være inden for kulturens domæne.

Som mennesker er vi sociale og kulturelle væsener, som bliver drevet og formet af kultur, hvorfor dette er et oplagt domæne for blød magt. Der er også andre områder og domæner, hvor der udøves blød magt, men vi har i denne rapport valgt at lave nedslag på det kulturelle domæne, hvor den bløde magt kan være vanskeligere at få øje på, men indflydelsen samtidig være betydelig.

Rapporten er på ingen måde hverken en systematisk afdækning eller total kortlægning af Big Techs bløde magt på disse områder. Den er nærmere et første spadestik ned mod det, der burde være en grundig og fortløbende kritisk afdækning. De enkelte aktører, som vi anvender i rapporten, skal ses som eksempler og repræsentanter for det, som er en bred tendens. Med deres eksempler hjælper de os med at forstå, hvordan Big Tech forsøger at udøve deres bløde magt.

Vores metode er journalistisk - det vil sige, at rapporten er en journalistisk analyse baseret på desk research og en lang række interviews, hvoraf næsten alle kilder fremstår med navn og har godkendt deres citater. Vi har fået hjælp til fakta og sammenhænge fra forskningsbibliotekarer og en række eksperter, der forsker i området. Flere af dem er citeret i rapporten. Vi har begge gennem de seneste 12 år fulgt tech-giganterne tæt, researchet og skrevet om dem både i Danmark og internationalt. Det er denne viden, der har motiveret os til arbejdet med denne rapport. Vi modtager ingen midler fra Big Tech.

Vi lægger ud med et executive summary med seks soft power-trends, som vi har identificeret ved at se ind over hele landskabet - alt det materiale, vi har samlet sammen på tværs af universiteter, publicistiske medier og civilsamfund. Derefter følger et mere grundlæggende afsnit, hvor vi introducerer emnefeltet gennem en analyse af Big Techs soft power. Herefter går vi ned i de enkelte områder - universiteter, publicistiske medier og civilsamfund i nævnte rækkefølge, hvor vi med nogle eksempler vil undersøge, hvordan den bløde magt forsøges udøvet. Rapporten slutter med en række brede anbefalinger, som også er struktureret ud fra de tre nævnte domæner.

2. Executive Summary: Seks strømninger

Nedenfor beskriver vi seks strømninger, som er vores fortolkning af, hvordan Big Tech har manifesteret soft power i Danmark både det seneste årti - hvad de har opnået - og hvor deres satsning ligger nu. Denne udlægning af strømninger er hverken systematisk eller normativt dækkende, men håbet er, at den kan være med til at kaste lys på, hvad vi som samfund skal være opmærksomme på.

Den første strømning er delvist betinget af, at vi i Danmark har en høj grad af tillid til hinanden og til de offentlige institutioner. Derfor kan det give god mening at **få det offentlige Danmark til at købe ind på én som virksomhed**, hvilket er den første strømning. Det kan fungere som en blåstempling og dermed give indtryk af at 'så er det nok clearet og lovligt, og så kan det fint bruges ude i lokalsamfundet'. Eksempelvis hvis et lokalt erhvervscenter promoverer Google Analytics som de har gjort i Næstved, så kan det være fordi Erhvervsstyrelsen har blåstemplet værktøjet. Hvis skolerne bruger Google, så er det nok en ikke bare lovlig men også god og nødvendig løsning. Og hvis en minister klipper det røde bånd til en meget stor kvanteinvestering fra Microsoft, så er de billeder noget af den bedste PR, en virksomhed kan få. Når Microsoft sidder ved bordenden i det offentlige Digitaliseringsråd, så kan vi fuldt ud stole på denne virksomhed.

"Det, der ofte sker når Big Tech samarbejder med det offentlige er, at førstnævnte positionerer sig som ekstra-statslige og uundgåelige aktører i forhold til at opretholde den offentlige sektor - snarere end en privat aktør, der skal tjene penge," påpeger den danske forsker Lucas Cone.

Det handler også jf. Cone om, at Big Tech har **flyttet sit narrativ fra disruption og 'break things' til 'infrastruktur'**. Dette er den anden strømning. Microsoft og Amazon huser f.eks. en del kvante-virksomheder i deres cloud. Og Google er lykket med at italesætte sig selv som værende lig med digitaliseringen, hvilket blev understreget, da Datatilsynet i 2022 erklærede Google Analytics ulovlig som udgangspunkt, og det lød sådan fra IT-Branchen: *Datatilsynet risikerer at slukke for Internettet*⁵. Politikere offentliggør deres nyheder på Facebook, politiet kommunikerer via Twitter, og børn og forældre og lærere kommunikerer på Aula, som lagrer sine data hos Amazon Web Services. Google og Microsoft kan siges at dele den danske folkeskole.

Det er ikke blevet sådan ud af det blå. For et årti siden var det repræsentanter fra den offentlige sektor, herunder KL, og private erhvervsfolk, som drog til Silicon Valley eller deltog i kurser i SingularityU, den danske afdeling af Silicon Valleys Singularity University (i øvrigt eneste udenlandske filial). De prædikede 'eksponentiel vækst' og 'disruption', og regeringen nedsatte et Disruptionråd i 2017 uden debat om, at disruption betyder omkalfatring af (vende op og ned på) samfundet. Det fænomen, som blev dækket fint af Facebooks tidlige slogan 'Move Fast and Break Things'.

I mange år har Big Tech haft succes med at afholde frokoster og mini-events, hvor eksperter og presse indkaldes, måske for at møde en af deres 'hot shots', og Big Tech-repræsentanter forsøger at skrive indlæg for eller imod ny lovgivning sammen med anerkendte eksperter for enten at vise sig på borgernes side eller få et blåstempel. De finder fælles sager med f.eks. ngo'er eller tænketanke. Og befolkningen bliver naturligvis begejstrede, når mange små organisationer, skoler og virksomheder får penge af den store amerikanske tech-virksomhed, som det er tilfældet i Odense. **Det kan handle om økonomisk support, i relationsopbygning, uformel networking og måske endda en form for hyggekultur** - og det er den tredje

⁵ itb.dk/maerkesager/it-sikkerhed/datatilsynet-risikerer-at-slukke-for-internettet

strømning. Denne relationsopbygning forsøges også opbygget ved at give forskere såkaldte unrestricted gifts, ikke for at påvirke forskningen, men for vidensdeling og for at blive 'set' sammen med dem. I løbet af de senere år er den kritiske forståelse af Big Tech blomstret, hvilket blandt andet kan ses i regeringens Hvidbog vedrørende Techgiganter⁶.

Derfor kan det også være gavnligt for *Big Tech* at gå ud i offentligheden eller tale med politikere under andre navne eller i **forklædning af andre organisationer - som f.eks. kan være såkaldte skyggeorganisationer**. Det er den fjerde strømning, og et af de store problemer i EU ifølge parlamentariker Christel Schaldemose. Hvis det er en fra Google, der ringer for at få et møde om en sag, vil man måske være ekstra opmærksom på de økonomiske interesser, men hvis det er en organisation, der har et navn, som lyder almenyttigt, så er paraderne ikke oppe. Big Tech opererer også med skyggeorganisationer i Danmark. Vi beskriver én, nemlig 'European Independent Media Publishers', EIMP, som den danske brancheorganisation Nye Medier er medlem af. Direktøren i EIMP er en Google-betalt konsulent. En anden skyggelignende organisation er tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussens 'Copenhagen Democracy Summit', som er tæt sammenvævet med Big Tech. En række digitale rettighedsorganisationer modtager også penge fra Big Tech uden at være skyggeorganisationer, som f.eks. den amerikanske digitale rettigheds-organisation Access Now, som Udenrigsministeriet og andre lande også støtter. Ifølge et interview med Corporate Europe kan Big Tech have interesser i at blive en del af disse grupper for derigennem at være med til at påvirke narrativerne indefra.

En anden årsag til, at der er behov for årvågenhed er, at Big Tech har haft held med at betegne sig selv om etisk ansvarlige. **Dét, vi ser som en form for ethics washing**, og som udgør den femte strømning. Microsoft er blevet brugt som et dataetisk mønstereksempel, bl.a. af Dataetisk Råd⁷ og Rådet for Digital Sikkerhed⁸. Men med lanceringen af OpenAIs chatbot ChatGPT, som kun kunne lade sig gøre med hjælp fra Microsoft, som har kapaciteten til sådan en satsning, satte tech-giganten gang i et verdensomspændende AI-kapløb, hvorved det ansvarlige ved Microsoft i manges øjne er fordampet¹⁰. Men Microsofts software sidder rigtig mange steder i den danske offentlige forvaltnings computere, og på cirka halvdelen folkeskolebørnenes computere. Den danske CEO, Nanna Bule fra Microsoft blev udpeget som formand for regeringens Digitaliseringsråd (hun har siden skiftet job til Goldman Sachs).

Det samme gælder Big Techs **charmeoffensiv over for det unge segment i samfundet**, som er den sidste strømning, vi har identificeret. Nutidens børn og unge er morgendagens forbrugere. Selvom det ikke i sig selv er nyt, så sidder Microsoft og Google i dag på folkeskolernes infrastruktur, og udrulningen har været massiv i løbet af det sidste årti. Også danske PhD-studerende tager fra studiet i en periode for til en høj løn at arbejde for Big Tech-virksomheder enten her eller i USA. Og unge er blevet sendt til Silicon Valley som en del af Facebooks 'Future Squad' via Ungdomsbureauet. De helt unge er morgendagens forbrugere og beslutningstagere, og det giver mening set fra en virksomhedsvinkel at få de unge borgere og forbrugere ombord i ens univers.

⁶ regeringen.dk/nyheder/2021/regeringen-vil-diskutere-techgiganternes-rolle-med-ny-hvidbog

⁷ ft.dk/samling/20191/almDEL/SOU/bilag/188/2158181.pdf

⁸ video.itu.dk/video/75922044/etik-som-vejviser-i-ai-landskabet-1

⁹ digitalsikkerhed.dk/webinar-om-ansvarlig-dataanvendelse

¹⁰ videnskab.dk/teknologi/microsofts-nye-chatbot-ryster-internettet-beskyldes-for-at-lyve-og-manipulere

3. Baggrundstæppet for Big Techs soft power i Danmark

Ifølge den danske chefforhandler for Digital Services Act, Christel Schaldemose er Big Techs brug af soft power noget af det allervigtigste at få gransket¹¹. Som EU-politiker er man vant til de mere tydelige former for politisk påvirkning fra Big Tech, for techsektoren bruger i dag flere penge på lobbyarbejde i EU end f.eks. medicinalindustrien, fossile brændstoffer-industrien, finanssektoren og kemikalieindustrien, som tidligere dominerede lobbyarbejdet i EU. Det viser en rapport fra Corporate Europe Observatory and LobbyControl fra august 2021¹². Rapporten påpeger bl.a. at *“Big Tech’s huge lobbying budgets have a significant impact on EU policy-makers, who find digital lobbyists knocking on their door on a regular basis”*.

Mere specifikt er Google, Facebook og Microsoft blandt de virksomheder, der bruger flest penge på lobbyisme i EU. Nu handler denne rapport ikke om politisk lobbyisme, men det er alligevel vigtigt at påpege, fordi disse enorme politiske lobbyressourcer afspejler Big Techs dominans i økonomien og samfundet som helhed. Og disse lobbyprocesser i Bruxelles kan antage mange former, hvor nogle er mere tydelige end andre, og der er masser af gråzoner. Et eksempel, som Schaldemose nævner er, at det ikke altid er tydeligt, hvem man som politiker taler med. Særligt hvis Big Tech f.eks. har købt sig ind i de store organisationer og derfor har muligheden for at lægge linjen dér, eller hvis de optræder i form af mindre organisationer under andre navne.

Sideløbende med lobbyprocessen i de politiske hovedstæder er Big Tech lykkedes med at skaffe sig goodwill hos civilsamfund og den øvrige befolkning. Financial Times¹³ så det tilbage i 2014, hvor de skrev at: *“Selv om Google har brugt meget tid og penge på at skabe en ‘soft power-maskine’, er den vigtigste metode til at påvirke den offentlige debat at appellere hen over hovedet på Europas ledere og henvende sig direkte til forbrugerne”*.

Big Tech har anvendt og konsolideret magten ved at støtte civilsamfund, organisationer, virksomheder, medier, kommuner, projekter, tænketanke og initiativer økonomisk og på andre måder. Denne anvendelse af blød magt skrev tech-magasinet Wired om i en artikel i 2015: *“Teknologigiganten (Google red.) har også længe finansieret en lang række tænketanke, akademikere og nonprofit-organisationer, der beskæftiger sig med spørgsmål, som kan få alvorlige konsekvenser for Googles bundlinje, f.eks. privatlivets fred, netneutralitet og skattereformer¹⁴”*.

Men er det nu også et problem? Når vi i denne rapport kigger nærmere på, hvilke projekter Big Tech har støttet økonomisk eller på anden måde, kunne man indvende, at så længe det tjener et værdigt formål, er det vel ikke et problem, at Big Tech donerer til eller støtter civilsamfundet økonomisk eller på anden måde. Set fra et strukturelt synspunkt er det alligevel ikke helt ligegyldigt. Man kan argumentere for, at Big Tech blandt andet har vokset sig så store ved at undslå sig den bindende regulering, som ville koste på deres bundlinje. At kunne forsætte sin ageren i markedet gennem selvregulering og et patchwork af lokale partnerskaber og pragmatiske løsninger ser ud til at være en del af Big Techs drejebog.

¹¹ dataethics.eu/da/big-techs-soft-power-skal-under-luppen-i-bruxelles

¹² corporateeurope.org/sites/default/files/2021-08/The%20lobby%20network%20-%20Big%20Tech%27s%20web%20of%20influence%20in%20the%20EU.pdf

¹³ ft.com/content/7f5c3052-3e5f-11e4-a620-00144feabdc0

¹⁴ wired.com/story/google-new-america-open-markets

Det er derfor, at et helikopterperspektiv er nødvendigt. Det gælder også i forhold til forskning. For når Big Tech finansierer forskning, kan man vælge en pragmatisk tilgang og sige: Det er vel ikke et problem. Forskning er jo fagfællebedømt og al den stund forskningen i sig selv lever op til de videnskabelige standarder og regler om deklARATION, så er det vel ikke et problem, at Big Tech betaler? På et konkret niveau kan det jo være helt rigtigt. Men set fra et strukturelt niveau kan man indvende: Hvis det i stigende grad er private og magtfulde mega-virksomheder med konkrete, kommercielle interesser, der betaler forskningen, så kan de være med til at bestemme, hvad der på samfundsniveau bredere set bliver forsket i - men også hvad der ikke bliver forsket i. Og det kan være et problem på et bredere samfundsmæssigt niveau. Og, som denne rapport viser, kan det være yderst vanskeligt at få et overblik.

Det handler også om transparens, men det er vanskeligt at underlægge Big Tech den demokratiske, transparente undersøgelse, for deres datahøst og algoritmiske kuratering er lukket inde i en sort boks. Kritiske journalister, publicistiske medier, civilsamfund og forskere er forment adgang til Big Techs kerneområder - mens Big Tech lever af adgang til de nævnte. Alligevel er det lykkedes Big Tech at holde sig gode venner med mange. Og det er vores tese, at det hænger sammen med netop deres anvendelse af blød magt. En magt som også er gensidigt viklet ind i begrebet tillid.

Danmark er på samme tid et af de mest digitaliserede lande i EU¹⁵ og også et land med en høj grad af tillid¹⁶. Og det er vores påstand, at statslige aktører har været med til at blåstemple Big Tech gennem årene. Skiftende regeringer har sendt embedsværket til Silicon Valley, der er blevet nedsat et Disruptionråd, etableret datacentre og betalt klækkelige summer til konsulentbureauer, der skulle hjælpe Danmark ind i Big Techs versioner af en uundgåelig og nødvendig digital fremtid, f.eks. denne stærkt teknologioptimistiske rapport fra DareDisrupt - Fem Teknologiske Temaer¹⁷. På børnefronten har offentlige instanser omlagt klasselokalerne, så de i dag næsten udelukkende er baseret på teknologi fra Silicon Valley.

I 2019 skrev journalist Markus Berntsen bogen Danmark Disrupted. Den beskriver, hvordan det offentlige Danmark drog til Silicon Valley i hobetal og kom tilbage og prædikede disruption. Digitaliseringen skulle gå stærkt: *"I stat, regioner og kommuner skal mellemledere helst have disruption klar i skuffen, hvis chefen skulle spørge"*, skrev han om den tid. Dette er stadig narrativet for digitaliseringsminister Marie Bjerre i 'Redegørelse om Danmarks digital vækst' april 2023, hvor hun vil gøre alt for ikke at tabe pusten som et af verdens mest digitaliserede lande.

Monolitten Microsoft

Microsoft er ifølge den danske forsker Lucas Cone et godt eksempel, som nogle der går under radaren ved at placere sig selv på offentliges side. Tidligere CEO for Microsoft Danmark Nanna Bule blev i 2022 udvalgt som formand for regeringens Digitaliseringsråd. Rådet "skal følge implementeringen af regeringens digitaliseringsstrategi og rådgive regeringen om den videre digitalisering af Danmark". Microsoft blev dermed af regeringen blåstemplet som dem, man kunne have tillid til - som en monolit. Men i foråret 2023 fyrede Microsoft ifølge The Platformer en del af deres etikmedarbejdere¹⁸. De købte en stor del af OpenAI og var med til at kickstarte

¹⁵ em.dk/media/14566/redegoerelse-om-danmarks-digitale-vaekst-2022.pdf

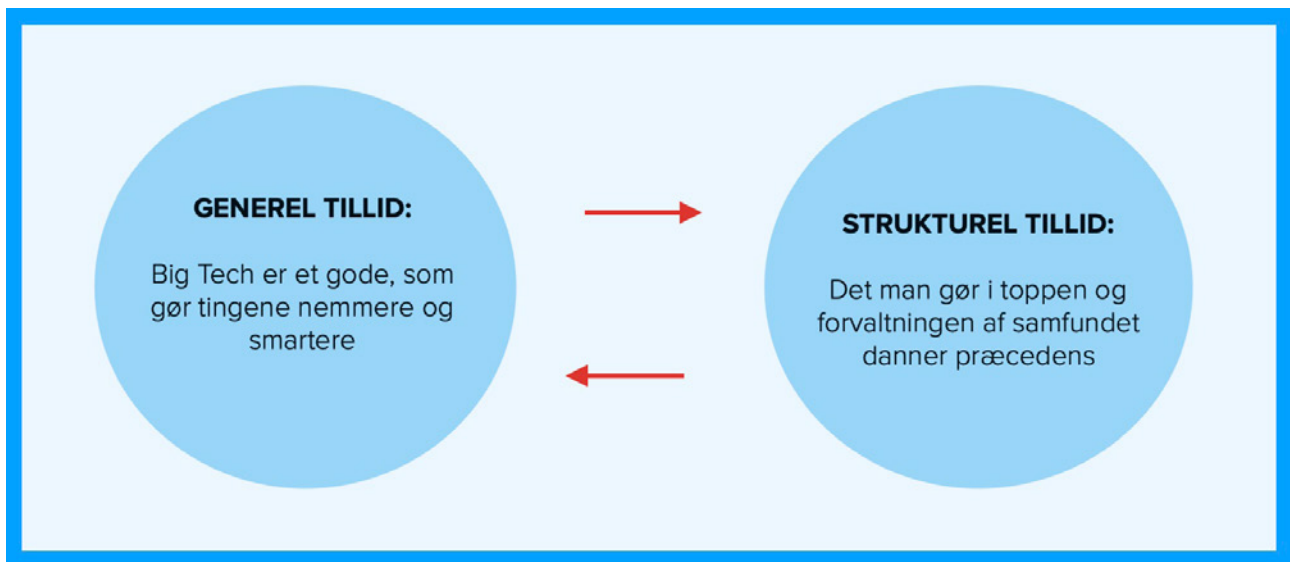
¹⁶ videnskab.dk/kultur-samfund/forsker-danmarks-verdensrekord-i-tillid-hjaelper-os-i-kampen-mod-corona

¹⁷ kl.dk/media/15341/kommunernes-teknologiske-fremtid-fuld-version.pdf

¹⁸ platformer.news/p/microsoft-just-laid-off-one-of-its

et globalt uansvarligt AI-kapløb og lavede deres søgemaskine Bing om til en AI-robot. Det, der ofte sker når Big Tech samarbejder med det offentlige er, at førstnævnte positionerer sig som ekstra-statslige og uundgåelige aktører i forhold til at opretholde den offentlige sektor – snarere end en privat aktør, der skal tjene penge, påpeger Cone.

Den danske forsker Lucas Cone mener, at Big Tech har ændret sit narrativ fra 'disruption' og 'Move fast and break things' til 'infrastruktur' – at infrastrukturbegrebet er det seneste smarte skud på stammen i Big Techs selvfortælling. Big Techs apps, tjenester og software er blevet usynlig og italesat som infrastruktur. Det er i følge Cone en mere usynlig og naturaliseret form for magt. Men et case studie¹⁹ af danske reformer mellem 2002 og 2019 finder også, at digitaliseringen af den offentlige sektors administration og levering af tjenesteydelser har medført, at ansvaret for kritisk infrastruktur er blevet overført til private aktører. Som følge heraf er den offentlige sektors kapacitet og dermed evnen til at nå de offentlige mål blevet undermineret. Man kan sætte det op på denne måde:

Folkeskolerne er bare ét domæne, hvor statslige aktører har været med til at blåstempe Big Tech.

Big Tech i danske folkeskoler

Næsten alle offentlige folkeskoler i Danmark er enten Google- eller Microsoft-skoler. Dermed føres børnene ind i et lukket Big Tech-kredsløb allerede fra barnsben, og de lærer ikke alternativer at kende. Når de forlader skolen får nogle ovenikøbet hjælp til at flytte deres skolekonto over på en voksenkonto ifølge en lærer citeret i en videnskabelig artikel²⁰. Alternative systemer, der ikke høster data, som er baseret på open source og giver kontrol over egne data får de ikke på samme måde kendskab til. Det er nemt og bekvemt at vælge Google og Microsoft, selv om vi sagtens selv kunne sætte alternative systemer op, som de har det i flere andre europæiske lande. Selv da Datatilsynet i juli 2022 nedlagde forbud overfor Helsingør Kommunes Google-brug²¹, der overførte

¹⁹ tandfonline.com/doi/full/10.1080/13563467.2021.1952559

²⁰ tandfonline.com/doi/full/10.1080/01972243.2023.2210543

²¹ datatilsynet.dk/presse-og-nyheder/nyhedsarkiv/2022/jul/datatilsynet-nedlaegger-behandlingsforbud-i-chromebook-sag

data til USA, fortsatte kommunerne med brugen. KL ville ikke lave pilottest på sikre og privatlivsfokuserede alternativer²² og arbejdede i stedet for politisk at få godkendt brugen af de amerikanske tjenester, hvilket ikke er lykkedes endnu. Især Google men også Microsoft er no-go i tyske og franske skoler.

Det skal afslutningsvist i dette overordnede afsnit siges, at afdækningen af tech i de danske skoler er et helt emne i sig selv og ikke noget, vi vil komme yderligere ind på i denne rapport.

“Vi er jo på krammer med dem”

Indenrigsflyet skulle snart lette for at transportere meningsdannere og beslutningstagere til Bornholm til Folkemødet. Da næsten alle sæder var besat, ankom en dansk Google-chef sammen med Venstre-politikeren Søren Pind. Google-chefen hilste på en person på så godt som hver anden række. *Tak for sidst. Ja, vi skal snart have kaffe. Vi ses i Allinge.* Han var kendt af alle og åbenlyst også venskabelig med rigtig mange.

Selvsamme Google-chef arbejdede som særlig rådgiver for Søren Pind, da han var udviklings- og integrationsminister og senere som leder af Venstres sekretariat. Dernæst var han i tre år public affairs ansvarlig for Google, og året efter hoppede han så over til politik igen og blev rådgiver for justitsminister og senere uddannelses- og forskningsminister Søren Pind. Siden 2018 har han været Director for Public Policy for Nordic Countries at Meta.

Der er mange andre i Danmark, som springer i de såkaldte 'sliding doors' mellem at være lobbyist og politisk rådgiver. Det giver de store virksomheder fordele, fordi de nemmere kommer på venskabelig fod med beslutningstagere og meningsdannere. En artikel fra Washington Post helt tilbage fra 2011 viser, at fænomenet 'svingdøre' mellem regeringen og amerikanske teknologivirksomheder er ikke ny – ikke engang på det tidspunkt.²³

Big Tech's soft power blomstrer i den særlige danske, uformelle, sociale kultur – det, vi kunne kalde den danske hygge-kultur. Her er ingen uvenner med nogen, de kommer i de samme cirkler og til de samme events. Det uformelle – de menneskelige/sociale relationer – er alt sammen en del af den bløde magt.

“Vi er jo på krammer med dem,” siger Rikke Frank Jørgensen, seniorforsker på Institut for Menneskerettigheder, hvor hun især gransker Big Techs påvirkning af samfundet. *“De er søde og rare og dygtige til deres job, så det kan være svært at holde en kritisk distance. Derfor har jeg klare regler for, hvad jeg siger ja og nej til.”*

En af hendes regler er, at hvis hun deltager i faglige events hos Meta eller Google, f.eks. i Irland, så afholder hun selv alle rejse og opholdsudgifter.

Hun siger også nej til forespørgsler, der kunne gøre hende til en del af Big Techs soft power. For eksempel har en Google-ansat spurgte hende, om de to ikke skulle skrive en artikel sammen til Altinget. Det var dengang, Digital Service Act skulle vedtages, og de to kunne jo nemt blive enige om, at lovgivningen ikke måtte krænke ytringsfriheden. Google vil altid gerne tegne et billede af, at virksomheden er på den rigtige side af menneskerettighederne.

²² version2.dk/holdning/saadan-kan-google-skolernes-exit-strategi-se-ud

²³ [washingtonpost.com/business/economy/tech-firms-hiring-white-house-staffers/2011/03/28/AFFDuXqB_story.html](https://www.washingtonpost.com/business/economy/tech-firms-hiring-white-house-staffers/2011/03/28/AFFDuXqB_story.html)

Møder med hot shots

Med jævne mellemrum inviteres udvalgte forskere, meningsdannere, influencere og politikere på besøg i især Google og Facebooks residenser i København. Det kan være til en flashy frokost, et Instragram-venligt slikbord eller morgenbuffet. De udvalgte får så typisk lov til at møde en magtfuld person fra virksomheden, det kunne være Nick Clegg fra Facebook, og så kan der være præsentationer af, hvor meget selskabet bidrager med til det danske samfund. Så sidder virksomhedens hot shot sammen med virksomhedens danske lobbyister og diskuterer emner som indholdsregulering med de udvalgte. Debatten er åben og kritisk.

"Jeg deltog for nylig i en frokost, da Metas content moderation chef Monica Bickert var i Danmark, og det var helt bevidst, fordi jeg gerne ville spørge hende om nogle ting. I sådanne situationer er jeg meget opmærksom på den kontekst, jeg indgår i," siger Rikke Frank Jørgensen.

En anden ekspert, som Big Tech gerne inviterer, er professor Mikkel Flyverbom fra CBS. Han er ekspert i digitale forandringer, er formand for regeringens ekspertgruppe om tech-giganter og er medlem af regeringens Digitaliseringsråd og Dataetisk Råd. Han giver et eksempel på et møde;

"Hvis YouTube siger, at de bidrager så og så meget til den danske økonomi, kan jeg finde på at spørge til det produktivitetstab, vi til gengæld oplever i Danmark, fordi så mange mennesker bruger så meget af deres tid på sociale medier. Det bryder de sig ikke om," siger Flyverbom. *"Jeg får også færre og færre invitationer og prioriterer dem ikke højt. Især hvis invitationen handler om, at de ringer og gerne vil korreksere mig for noget jeg har skrevet i min klumme i Politiken."*

Mikkel Flyverbom fik i 2011 en Google Research Award²⁴ på 180.000 kroner til at forske i gennemsigtighed, og det gav ham adgang til en række ansatte i Googles hovedkontor i Mountain View, som han aldrig ellers ville have fået adgang til. Selv om Google aldrig blandede sig i forskningsprojektet eller reagerede på den kritiske bog, der kom ud af projektet, så er det fortid, og han ville ikke tage penge fra tech-virksomheder i dag.

"Hvis jeg fik penge til min forskning fra Velux eller Novo Nordisk Fonden, ville jeg ikke tænke over det på samme måde, som hvis det var fra tech-virksomheder. Jeg er især meget opmærksom på tech-virksomheder, da det totalt kan underminere min position som uafhængig forsker. Og problemet med uafhængige forskeres manglende adgang til tech-virksomheder optager mig stadig" forklarer han.

Ask Hesby Krogh, der i dag er sekretariatschef i Digital Ansvar, arbejdede i 2016-2017 på en undersøgelse på Institut for Menneskerettigheder om hadet i den offentlige debat på Facebook. Her oplevede han, at deres nordiske chef (som nu arbejder for TikTok) meget gerne ville mødes, da hun var klar over, at undersøgelsen var på vej. Facebook fløj derefter en chef fra London ind med budskabet: Vi vil rigtig gerne samarbejde og lave noget sammen med jer. Kom til os, det er os der kan fikse det. Han siger:

"Både os fra Instituttet og dem der var med fra ngo'erne i Danmark, følte sig nærmest bæret over, at Facebook ville mødes og positive over, at de ville være med til at løse problemet. Det er tydeligt for mig efterfølgende, at taktikken var at fange kritikken i opløbet

²⁴ cbs.dk/node/235815

og lave samarbejde. Den strategi kan betyde, at man som virksomhed skyder sig ind mellem kritikerne og politikerne, som skal lave den bindende regulering - og det har nok været effektivt og taget brodden af en del af den direkte kritik på forskellige områder."

"Hvis der bliver for mange lobbyister, mister vi kontrollen rent demokratisk"

Da Tobias Bornakke blev udnævnt som formand for Nordisk Tænk tank for Tech og Demokrati, et ekspertråd under Nordisk Ministerråd, stod det hurtigt klart for ham, at positionen betød, at man pludselig blev kontaktet af en masse mennesker. Egentlig havde han forventet, at det ville være alle mulige forskellige mennesker. Men det var det ikke. Det var langt overvejende tech-virksomheder. Det syntes han var lidt ærgerligt.

"Hvis der bliver for mange lobbyister, mister vi kontrollen rent demokratisk. Og på techområdet er der virkelig blevet opskaleret på lobbyist-fronten de seneste år. Derfor er det dem, der rækker ud, fordi de har ressourcerne til at mødes og drikke kaffe med folk som mig", fortæller han.

I perioden som formand er Tobias Bornakke blevet kontaktet af de nordeuropæiske repræsentanter fra TikTok, Apple og Microsoft. Google og Meta havde han allerede en forbindelse til efter at have deltaget i roundtables og konferencer, som de havde finansieret.

Der var en helt konkret øjenåbner forbundet med, at nogle af de store tech-virksomheder hyrer konsulenter fra private konsulentbureauer, som ikke er en del af deres organisation:

"De her store tech-virksomheder gør meget ud af at foregive, at vi har en dialog. Men min opfattelse er, at det reelt ofte er et lukket kredsløb, og de (private konsulenter) kun i meget begrænset omfang har indflydelse på de organisationer, som de repræsenterer. For mig at se er det tvivlsomt, om vi har en dialog, eller jeg taler med en reklamesøjle. Og den tid, jeg bruger på de her møder, de går jo fra andre ting".

Den vigtigste overordnede erkendelse for formanden var, at: *"de her lobbyister har ikke noget at tilbyde dig. Det foregiver de. Men hvis de rent faktisk har noget, så har du ikke lyst til at modtage det. For man skal være meget opmærksom på ikke at blive afhængig af dem."*

Til lanceringen af anbefalingerne fra Nordisk Tænk tank for Tech og Demokrati i foråret 2023 på Nationalmuseet stod det klart, at både Googles og Metas repræsentanter var på en krammer med både ministre og embedsmænd.

På den positive side peger Bornakke på, at møderne kan give privilegeret adgang til svar på nogle spørgsmål om, hvordan de her platforme fungerer:

"Det er da helt ok, at de også kan fremstille deres perspektiv på verden. Og ofte deler de også information, som er svært at fremskaffe på andre måder. Man skal bare ikke tro, at man nævneværdigt kan påvirke dem," siger han og understreger, at han er optaget af at holde en armslængde, idet der *"let opstår nogle menneskelige dynamikker, hvor man får lyst til at de skal kunne lide én."*

4. Universiteterne mangler overblik over Big Tech's funding

Offentlige instanser og det politiske system er afhængig af akademiske eksperteres rådgivning, når de skaber og håndhæver love og regler i vores demokrati. På et overordnet samfundsniveau kan der være en mere overordnet interesse for Big Tech i at være med til at definere, hvad der bliver forsket i og hvad der ikke bliver forsket i. Men det er også vigtigt, at forskningen ikke har nogle økonomiske og politiske interessekonflikter.

Ifølge international forskning er der god grund til at sammenligne tobaksindustriens lobbyisme med Big Techs. I den videnskabelige artikel '*Big Tobacco, Big Tech, and the threat on academic integrity*'²⁵ påpeger Mohamed Abdalla og Moustafa Abdalla, at Big Tech bruger samme metoder som tobaksindustrien for at få både akademikere og offentligheden til at gå i en bestemt retning. Ved at finansiere akademikere kan Big Tech fremstille sig selv som socialt ansvarlige, påvirke begivenheder og beslutninger på universiteterne og helt ned til den enkelte forsker. I artiklen viser forskerne, at 52% af de ansatte i computervidenskab på fire top-universiteter er finansieret af Big Tech. I en senere artikel viser samme forsker, Mohammed Abdalla, som også er interviewet til denne rapport, at inden for NLP - Natural Language processing har 35% af de amerikanske forskere samarbejde med industrien, mens tallet for Kina er 31% og Europa 19%. Samtidig er finansieringen fra industrien vokset med 180% mellem 2017 og 2022. Når det handler om yngre forskere, er sagen dog en helt anden ifølge den seneste artikel. Mens 81% af det amerikanske studerende indenfor NLP får nogle af deres finanser fra Big Tech, er der tale om 75% af de kinesiske og ikke færre end 65% af de europæiske²⁶.

Nu er danske universiteter noget mere offentligt finansieret end amerikanske, men som indenfor mange andre områder går USA forrest, og vi bør være opmærksomme på de tendenser, der kan smitte af på os. Og forskningsmidler til de offentlige danske universiteter kommer faktisk i stigende grad fra private kilder. Det er en del af den strategi, som universiteterne skal leve op til; de skal tættere på erhvervslivet og indgå flere strategiske partnerskaber. I dag er der tale om 15-20% af deres indtægter, som kommer fra private, men forventningen er, at det stiger til omkring 50% i løbet af ganske få år, viser en fremskrivning fra Forskningsministeriet²⁷. Samtidig viser den, at i og med at det offentliges forskningsfinansiering er stigende, fordi den udgør en procentdel af vores BNP, er dens andel af den samlede forskning faldende.

Dansk forskning er begunstiget af store private danske fonde, der står for en meget stor del af den private forskningsfinansiering med Novo Nordisk Fonden som en af verdens absolut største. Big Techs rolle er meget lille i den sammenligning, men vi kan se, at Big Tech begynder at spille en rolle, og vi kan se en let stigende udvikling af deres finansiering af forskning over de sidste fem år. Da universiteterne opgør ekstern finansiering forskelligt er det dog umuligt at få et samlet overblik over det, men vi kan pege på nogle tendenser.

Der er forskellige måder at få funding på som universitet, ud over den fra staten.

1. **Direkte funding** eller tilskudsfinansieret forskning. Her kan det være et åbent opslag, som en forsker søger. Det kan være virksomheden selv, der udpeger en forsker og finansierer hans/hendes forskning, eller det kan være, at en virksomhed beslutter sig for at finansiere en bygning eller et institut.

²⁵ arxiv.org/abs/2009.13676

²⁶ arxiv.org/abs/2305.02797

²⁷ ufm.dk/publikationer/2020/filer/2020-03-forskningsfinansiering-forandringer-og-konsekvenser.pdf

2. **Sampublikationer**/samfinansiering, hvor virksomheden og forskerne udfører forskningen og publicerer den sammen. Det mest målbare område.
3. **Erhvervs-PhD'er** er modsat universitets PhD'er, hvor en virksomhed går ind og medfinansierer.
4. **Internships og fellows**. Der uddeles en lang række fellowships til forskere ligesom en del PhD-studerende tager orlov under PhD'en og bliver intern hos f.eks. en Big Tech-virksomhed, der så giver dem løn.
5. **Rekvireret forskning**. Indtægtsdækket konsulentvirksomhed, hvor virksomheder bestiller en opgave og betaler for den og det er altid deklareret. Virksomhederne kan vælge, at resultaterne ikke offentliggøres.

Vi har fravalgt rekvireret forskning, da det falder udenfor vores undersøgelse. Information om direkte funding har vi indhentet hos de otte universiteter direkte, mens Innovationsfonden har givet os data om erhvervs-PhD'ere. Endelig har vi fået hjælp af en forskningsbibliotekar til at kigge ind i Scopus-databasen for at få indsigt i sampublicering. Vi har ikke fundet ét sted, hvor man kan dykke ned i antallet af interns og fellows.

Direkte funding

Universiteterne opgør deres private finansiering meget forskelligt. Nogle har mere overblik end andre, og det er umuligt at få et samlet overblik over, hvem der har fået hvor meget fra Big Tech over årene. Vi kan kun se, at i takt med politiske krav til mere privat finansiering, så vokser den samlede andel af privat finansiering også - herunder også den fra tre Big Tech-virksomheder, som vi kigger på: Google, Meta og Microsoft.

Københavns Universitet (KU) har godt styr på sine 'eksternt finansierede projekter'. Dets opgørelse²⁸ er akkumuleret - altså alle projekter, der var aktive og åbne pr 31.12.2022. På listen kan man se, at universitetet især har været begunstiget af Microsoft. Det gælder f.eks. hele kvantum-satsningen. Universitetets Niels Bohr Institut på Det Natur-og Biovidenskabelige Fakultet har fået over 100 millioner kroner til en kvante-satsning sammen med Microsoft. Microsoft Quantum Materials Lab er i dag flyttet ind hos Microsoft i Lyngby, hvor ambitionen er at udvikle materialer til den fysiske kerne af verdens første modulære kvantecomputer²⁹.

100 millioner fra Microsoft til Københavns Universitet var positivt for Danmark

Microsoft og KU bygger verdens første kvantecomputer.

Sådan lød overskriften i september 2018 på en pressemeddelelse fra Microsoft³⁰, der året før var begyndt at støtte forskning i kvantecomputere på Københavns Universitet, KU.

En række PR-fotos fra åbningen med daværende uddannelses- og forskningsminister Tommy Ahlers sammen med Microsoft-ansatte og universitetsprofessor Peter Krogstrup, hvor de klipper snoren, fulgte med.

Siden 2017 har Microsoft Corporation i Redmond, USA, pumpet mindst 100 millioner kroner ind i satsningen på universitetets Niels Bohr Institut i form af et såkaldt Quantum

²⁸ om.ku.dk/tal-og-fakta/forskning-formidling

²⁹ nbi.ku.dk/erhvervsamarbejde/cases/microsoft-quantum-lab-copenhagen

³⁰ news.microsoft.com/da-dk/2018/09/21/microsoft-og-ku-bygger-verdens-forste-quantum-computer-i-lyngby

Materials Lab, et kvante-laboratorium, som blev placeret fysisk hos Microsoft i Lyngby, og hvor professor Krogstrup blev ansat.

"Det medvirkede til, at Niels Bohr Institutet fik en sund økonomi. Det kan da godt være, at Microsoft en dag bygger et produkt, de kan sælge ud af det her, men det var meget grundforskning, de har haft ansat over 100 højtlønnede, der betaler skat hver dag, og samarbejdet har hentet talent og investering til København," siger Peter Krogstrup, der nu kun arbejder 10% med Microsoft-projektet, men ellers er Executive director for Novo Nordisk Fondens Quantum Computing Programme.

"Den lærdom, jeg og andre har fået i projektet bliver jo i Danmark. Set fra min forskningsmæssige stol er det en kæmpe bonus for vores samfund."

Hvad er kvante

En kvantecomputer kan potentielt foretage beregninger på minutter, som en traditionel computer vil være milliarder af år om at løse. Den kan på sigt potentielt spille en afgørende rolle inden for udvikling af ny medicin, udvikling af materialer til nye teknologier, og også IT-sikkerhed kan flyttes til et helt nyt niveau.

I dag er Quantum Materials Lab kun hos Microsoft og projektet ikke længere hos universitetet og heller ikke open source³¹. De forklarer følgende skriftligt:

"Microsofts beslutning om at vælge Danmark som en hub for investering i kvanteteknologi er ikke tilfældig. Danmarks fremtrædende position inden for kvanteforskning og de danske universiteters evne til at fostre fremtidens talenter ræsonnerer på globalt plan. Dette understreges yderligere ved NATO's, Novo Nordisk Fondens og KPMG's beslutninger om at vælge Danmark som centrum for deres kvantestrategier. Microsoft bidrager aktivt til opbygningen af det lokale og globale økosystem og samarbejder med universiteter

³¹ azure.microsoft.com/da-dk/solutions/quantum-computing/#overview

og en række andre aktører om at modne teknologierne og bringe dem til anvendelse på nogle af vor tids største samfundsmæssige udfordringer som bl.a. den grønne omstilling, bæredygtige materialer, sundhed diagnostik, mv."

Sidder på infrastrukturen

En af dem, der arbejder kommercielt med kvanteteknologien i Danmark er Nikolaj Thomas Zinner, professor ved Aarhus University og medstifter af Kvantify.

"Jeg er klar over, at det har været opfattelsen, at Microsoft har spillet en større rolle for kvante i Danmark gennem de seneste år, særligt da de finansierede aktiviteter på KU for nogle år tilbage. Men tingene har ændret sig, og det er min opfattelse, at Microsoft spiller en lidt mere tilbageholdende rolle nu om dage," siger han.

Nikolaj Thomas Zinner forklarer også, at de fleste kvante-virksomheder i Danmark ikke konkurrerer med Microsoft. Microsoft, Google og Amazon fungerer nærmere som partnere, siger han, eller som leverandører af hardware services. Microsoft udbyder sammen med andre Big Tech-virksomheder en større del af den kvante cloud-infrastruktur, som er tilgængelig på nuværende tidspunkt.

"Jeg ved ikke, om Microsofts investering i Danmark har øget deres infrastruktur. Det er min opfattelse, at mange store virksomheder bruger Microsoft Azure til kvante, men jeg tror også, at mange er glade for de services som Amazon udbyder."

Syddansk Universitet (SDU) offentliggør alle sine ikke-statslige givere³² år for år. De seneste tal er fra 2020, og mellem 2017-2020 er der ikke opgjort nogen støtte fra hverken Microsoft, Facebook og Google. I forbindelse med Facebooks etablering af et datacenter nær Odense, har det sociale medie imidlertid fundet det nyttigt at donere penge til SDU og en lang række lokale aktører (se 'Odense. Verdens bedste robotby' i kapitel 7).

ITU har også en liste over ikke-statslige givere. Den ligger ikke online, men ifølge Nikolaj Oppermann som er Network, Innovation & Collaboration Manager, er der tale om i alt fire bevillinger fra 2017, en fra Google, en fra Meta og to fra Amazon på i alt under to millioner kroner. Som på de andre universiteter dækker dette langt fra alt. Der er andre former for samarbejder, direkte relationer mellem forskere og Big Tech, så tallene er ikke udtømmende.

CBS har heller ikke udtømmende tal. Ifølge Jane Finnerup Johnsen, leder af Research Support, har ingen af de tre Big Tech-virksomheder givet CBS noget de sidste fem år. *"Vi har data på nationale penge, EU-penge og private. Vi har data på det, og jeg kan trække helt ned på virkemidler, bevillingsgiver. Fra 2018 og frem kan vi ikke se noget fra de tre virksomheder. Heller ikke i 2022. I 2022 har vi hjemtag på 211 millioner kroner og helt ned til sidste krone, og der er ikke noget fra dem."*

Der, hvor Jane Finnerup Johnsen ikke har noget svar, er angående de penge, de enkelte forskere får i fellowships, i såkaldte *endowed professorships* eller direkte funding. Som med

³² sdu.dk/da/om_sdu/dokumentation_tal/ikke-statslige-givere

de andre universiteter er der intet overblik over de aftaler, der kan være indgået bilateralt på institutterne.

Aalborg Universitet har heller ikke nogle tal. Malene Terp fra universitets Forskningservice laver en søgning på de tre virksomheder i universitetets liste over privat funding fra 2020-2023 og finder ikke matches på hverken Facebook, Google eller Microsoft. Når man søger på Nora-databasen³³, Danmarks Forskningsportal, finder man imidlertid flere udgivelser, som er sampubliceret med de tre virksomheder og AAU. Så igen, overblikket er der ikke.

RUC arbejder med oversigter over den private funding. De er ikke offentligt tilgængelige, men RUC sender os listen fra 2021, hvor der ikke fremgår nogle penge fra de tre virksomheder. RUC oplyser, at det samme er gældende for 2022, men har endnu ikke udarbejdet listen.

DTU er begunstiget af midler fra Novo Nordisk Fonden og Willum Fonden, der tilsammen har givet over 180 millioner kroner til at etablere et Danish Data Science Academy³⁴ (full disclosure: en af medforfatterne, Pernille Tranberg, sidder pro bono i deres nationale advisory board). Også andre danske universiteter er med.

DTU får til gengæld ikke mange penge, når vi taler Big Tech. Kommunikationsafdelingen oplyser, at der er tale om fire projekter i perioden 2017 til 2022. Tre tilsagn fra Google Awards fra DeepMind Technologies (et datterselskab af Google) på 50.000 dollars hver, såkaldte 'unrestricted gifts' (midler uden krav om noget. En fri og altruistisk gave) og en fra Google Irland i 2020 på 5000 dollars, også en unrestricted gift. Disse fire projekter er eksempler på direkte støtte, som de andre universiteter ikke har overblik over. Til gengæld er disse de eneste som DTU's kommunikationsafdeling kommer op med, uden at vi er gået videre og har søgt aktindsigt.

Unrestricted Gift

En såkaldt unrestricted gift er midler uden krav. Heller ikke i forhold til om forskerne så ville putte pengene i lommerne selv. Det eneste, de kræver er typisk at deres navne bliver nævnt, så de er synlige. Der er ingen bånd på hvad man kan bruge til. En slags fri, altruistisk gave.

Aarhus Universitet får til gengæld en del støtte fra Big Tech - ellers også har de et bedre overblik over det end de andre universiteter. Ifølge Thomas Korsgaard Key Account Manager er der tale om otte projekter finansieret af Google (til i alt 4,2 millioner kroner) og to af Facebook (til i alt 625.000 kroner). I listen, som ikke er offentlig tilgængelig, er der også et fellowship, hvilket ikke opgøres på andre universiteters lister.

Sampublikationer

Det mest sigende om udviklingen i Big Techs medfinansiering af dansk forskning, som vi har kunnet finde, er i antallet af sampublicationer. Det er der, hvor en forsker udgiver sammen med en virksomhed. Fra 1995 til 2022 er der tale om i alt 441 publikationer, ifølge bibliometri-databasen Scopus, som giver det bedste overblik over sampublicationer. Den kan man kun få adgang til via universiteternes forskningsbiblioteker, og den viser en stigning i antallet af sampublicationer med Microsoft, Google og Facebook.

³³ forskningportal.dk/da Uddannelses og Forskningsministeriet har igangsat Nora, som skal give samlet omfattende overblik over alle danske forskningspublikationer og der er pt åben adgang til den for alle.

³⁴ ddsa.dk

Mens der op til 2010 var tale om et-cifret antal sampublicationer, så er der tale om to-cifrede antal siden 2010 og frem, og fra 2017-2022 ser det sådan ud:

2017	38	Microsoft: 29	Google: 9	Facebook: 1
2018	35	Microsoft: 30	Google: 10	Facebook: 1
2019	43	Microsoft: 31	Google: 17	Facebook: 2
2020	44	Microsoft: 32	Google: 18	Facebook: 2
2021	66	Microsoft: 33 -	Google: 30	Facebook: 6
2022	53	Microsoft: 34 -	Google: 28	Facebook: 1

Tallene er Scopus og beregnet af Søren Willer Hansen, dataanalytiker på Det Kongelige Bibliotek

Der er generelt tale om ganske få sampublicationer, hvis man sammenligner med det samlede antal publikationer. F.eks. har Københavns Universitet udgivet 54 publikationer med Microsoft og 42 med Google i perioden, hvor samme universitet samlet har udgivet over 68.000 publikationer. Derfor er det svært at drage nogen konklusioner om dette.

“Vi er gået fra en superlukket til en superåben forskningsverden”

Anders Søgaard, professor i datalogi ved Københavns Universitet, er nok en af de akademikere, der har fået flest penge fra Big Tech. Han har været ansat hos både Google og Amazon i Berlin og har sampubliceret adskillige artikler med Big Tech. Og han har fået legater fra Meta og Google, mens han var - og er - ansat på Københavns Universitet. Begge legater var 'unrestricted', og det fra Google var på over 10 millioner kroner. Facebook-legatet søgte han, mens Google-støtten var 'invite-only', som man kan få, når man samarbejder virksomheden i forvejen.

"Jeg blev bedt om at søge hos dem, fordi de synes den forskning, jeg laver, er fed. Og det er forskning, som jeg selv har bestemt, at jeg laver," forklarer Anders Søgaard på spørgsmålet om, hvordan han holder armslængde fra sine sponsorer.

Nu opererer Anders Søgaard både i datalogi og humanistiske samfundsfagligt kritiske cirkler, da han også er filosof, og han er naturligt kritisk overfor store virksomheders forskningsfinansiering. Men han forsøger at 'ædrueliggøre' den stigende kritik, han oplever over for Big Tech.

"Jeg tror, at de penge, jeg har fået fra Big Tech, er dem, der har prostitueret mig mindst. Der har ikke været ceremonier med hvidvin og pindemadder. Der er ingen rapporteringskrav, når det er 'unrestricted,' og der er meget stor frihed og åbenhed. Hvis jeg arbejdede med medicinsk forskning, ville big pharma ikke lægge det ud. Når det handler om sprogmodeller, så bliver det lagt ud på markedet. Vi er faktisk gået fra en superlukket til en superåben forskningsverden."

Efter AI-kapløbet blev sat i gang i slutningen af 2022 af OpenAI og Microsoft, er denne åbenhed dog blevet til lukkethed, f.eks. hos Google, der normalt har offentliggjort deres videnskabelige forskning³⁵.

³⁵ [washingtonpost.com/technology/2023/05/04/google-ai-stop-sharing-research](https://www.washingtonpost.com/technology/2023/05/04/google-ai-stop-sharing-research)

Han siger, at Big Tech-virksomhederne har råd til at støtte forskning, der er meget langsigtet. At deres primære grund til at støtte forskere er at være til stede i universitetsverdenen og vise omverdenen, at de er det.

Big Tech udgiver selv videnskabelige artikler af de forskere, som de har fastansat, og disse artikler udsættes også for peer reviews. Men de har selv deres egne interne reviews³⁶, som Google ifølge Reuters i 2020 strammede op, således at deres AI-research fik en mere positiv tone.

Det er ikke noget, Anders Søgaard har været udsat for, men han er bekymret for AI-forskningen, som især i USA er påvirket af massiv støtte fra AI-centrerede virksomheder.

"Generelt er jeg super kritisk overfor, om vi udvikler AI for dem, der har allermindst brug for det. Dem, der har mest brug for det, er måske ikke de mest kommercielt interessante," siger han og peger på at AI-udviklingen netop kan skabe større ulighed.

Derfor mener han også, at statens forskningsbidrag er det vigtigste. Men det er ikke ensbetydende med, at private donationer ikke også er har sin plads.

"En fed ting ved at få penge fra f.eks. Google er, at man kan sige, at man ikke bruger statens penge. Samtidig - hvis jeg selv skulle designe samfundet - ville det være mere planøkonomisk end det er i dag med færre private virksomheder. Jeg ville da ønske, at man ikke skulle søge penge, men der er jo ikke ubegrænsede ressourcer," siger Anders Søgaard, der aldrig har fået kritik, fordi han tager penge fra Big Tech.

En del af hans PhD-studerende får også penge fra Big Tech.

"Det er helt almindeligt på datalogi, at man laver internships hos både Microsoft, Google, Facebook og Amazon. Det betyder, at de sætter deres PhD på stand-by og får fuld løn i de tre måneder, mens de arbejder der. Det er godt for deres karriere bagefter. Fondene synes det er fedt, at de har været der."

Erhvervs-phd'er

Erhvervs-PhD'er er tilsyneladende rensat for penge fra Meta og Google, viser tal fra Innovationsfonden. Måske det skyldes at de to Big Tech-virksomheder primært er salgs- og lobbyorganisationer i Danmark, og derfor ikke kan tilbyde et miljø for en PhD-studerende. Microsoft står for en ud af i alt 590 PhD-opgaver mellem 2017 og 2022.

Internships og fellows

Der uddeles en lang række fellowships til forskere, herunder PhD-studerende, men der findes ikke overblik over, hvilke virksomheder, der opsluger de attraktive studerende. En del

³⁶ [reuters.com/article/us-alphabet-google-research-focus-idUSKBN28X1CB](https://www.reuters.com/article/us-alphabet-google-research-focus-idUSKBN28X1CB)

studerende tager orlov under deres PhD for at blive intern hos en f.eks. en Big Tech-virksomhed, så de får en høj løn i den periode. Det kan f.eks. være et job³⁷ hos Google Research, hvor man er minimum i 12 uger for minimum 60.000 pr måned. Flere af dem ender selvfølgelig i gode jobs bagefter - ofte hos samme virksomhed, som de har været hos som interns.

PhD'er på pause i Seattle: Fik muligheden for at skabe akustikken til fremtidens metavers

Nikolas Borrel arbejder for Meta i Seattle. Hver morgen tager han bussen eller sin bil for at møde op i den akustiske afdeling i reality lab. Cirka 30 andre PhD-studerende arbejder der også, men Nikolas Borrel er den eneste dansker i afdelingen.

"Jeg så et opslag på LinkedIn, søgte jobbet og fik det," forklarer han over telefonen fra Seattle.

Nikolas Borrel er uddannet datalog ved Københavns Universitet. Nu læser han en PhD på DTU i virtuel akustik. Han undersøger, hvordan lyd udbreder sig i virtuelle rum defineret ud fra geometrien og materialerne i rummet. Fra december 2022 til maj 2023 satte han PhD'en på pause for at arbejde for Meta. Mange andre PhD-studerende sætter deres PhD'er på pause for at arbejde for en teknologivirksomhed i tre eller seks måneder. Ikke kun fordi lønnen er meget høj, men også fordi det er en kæmpe oplevelse.

"Jeg får et indblik i den nyeste forskning indenfor mange forskellige aspekter af akustikken, som jeg ikke har beskæftiget mig med tidligere. Det er spændende at se, hvilke udfordringer der skal løses, før teknologien kan omsættes til succesfulde produkter. Samtidig finder jeg ud af, om det er et sted, jeg har lyst til at arbejde fremadrettet," siger han og understreger, at Meta for tiden afskediger folk, så det nok ikke bliver tilfældet i denne omgang.

Generelt er lyd nedprioriteret i virtuelle universer, siger Nikolas Borrel og fortæller, at det derfor er ret unikt, at Meta har så mange ressourcer afsat og har en af verdens største research-afdelinger indenfor lyd.

Hans arbejde er hemmeligt

Nikolas Borrel må ikke fortælle mere om sit job. End ikke metoden, han arbejder med måtte han fortælle sin vejleder om. Han har skrevet under på en NDA, som sætter en total bremse for at dele noget fagligt med andre.

"Jeg tror heller ikke jeg må sige, hvad jeg får i løn," siger han, da jeg stiller ham spørgsmålet.

³⁷ karkidi.com

Nikolas Borrel har mange års arbejdserfaring fra forskellige jobs og egen start-up i Danmark ifølge hans LinkedIn-profil³⁸.

"Lønnen, man får som intern her, er højere end jeg tidligere har fået under mine faste jobs i Danmark. Man kan slet ikke sammenligne med danske forhold. Ingen kommer ikke i nærheden af de lønninger, de har her," fortæller han.

Han mener, at Meta får meget ud af at have PhD-studerende.

"De får mulighed for at afprøve en masse talenter, inden de potentielt fastansættes. De kan på den måde vælge de bedste. Og jeg mener også, at mange af os interns faktisk bidrager med at løse rigtige problemer, som Meta ellers ikke har tid eller ansatte til."

Har du ingen skrupler ved at arbejde for en Big Tech-virksomhed som Meta, der anklages for at manipulere brugerne via de mange data, de har høstet?

"Dem, der arbejder med research er drevet af at arbejde med og forske i de allernyeste metoder, der potentielt skal implementeres i state-of-the-art produkter. Det er netop, hvad Meta kan tilbyde. Når man starter her, skal man igennem et forløb, hvor man lærer om den interne kultur, og hvordan processerne er i forhold til datahåndtering. Det er selvfølgelig svært at vide, hvilken indflydelse på samfundet metaverset vil få, men isoleret set er akustik jo ganske harmløst!"

Du er en eftertragtet ressource i Europa og i Danmark, som har betalt din uddannelse. Føler du ikke en form for forpligtelse til at bruge dine evner her?

"Jeg er meget taknemmelig for, at jeg har fået betalt min uddannelse og skolegang - ligesom alle andre i Danmark. Jeg vil gerne give tilbage, hvad jeg har fået, men jeg ser dog intet problem i at arbejde i udlandet en årrække. Forhåbentlig kan mine erfaringer også bruges, når jeg kommer hjem igen."

Overblikket mangler

Selv om vi ikke kan fastlægge, hvor stor Big Techs støtte er til universiteterne i Danmark, kan vi konstatere, at støtten stadig er relativ lav, fordi vi har store danske fonde, der finansierer så meget forskning. Men da støtten fra Big Tech så småt er begyndt at komme i omdrejninger, er det vigtigt at få et overblik, så vi kan fastholde den struktur, vi har i dag, hvor det stadig er staten, der er den største enkelte giver, og hvor vi kan undgå økonomiske og politiske interessekonflikter.

Forskel på at få fra dansk fond og Big Tech

Når fonde og Big Tech uddeler midler er der en væsentlig forskel. Fondene har som regel en uafhængig bestyrelse, som ikke samtidig er ansvarlig for driften og profitten i virksomheden, der kanalisere penge til fonden. Når pengene kommer direkte fra Big Tech sker det ofte via deres drifts- og marketingbudgetter. Ifølge danske universitets-eksperter, som vi har interviewet til denne rapport, så uddeler danske fonde penge ud fra deres fundats og bestyrelsens tolkning af denne. En fond som Novo Nordisk Fonden er med til at bestemme, hvad der ikke forskes i, og hvad der især forskes i, men en fond er mere transparent end en privat virksomhed og kan mere sammenlignes med en NGO.

³⁸ [linkedin.com/in/nikolasborrel](https://www.linkedin.com/in/nikolasborrel)

"Google og Metas forskningsbevillinger følger en amerikansk forretningsfilosofi og -strategi, modsat en fundats. Virksomhederne kan f.eks. give op til en million dollar direkte til en bestemt forsker, uden konkurrenceudsættelse og uden at stille krav om noget, heller ikke i forhold til hvordan forskerne bruger pengene. Der er ingen bånd, det er en fri og altruistisk gave. Men selvfølgelig vælger virksomhederne at støtte de forskere som er mest relevante i forhold til deres egen strategi," forklarer Esben Flindt, kontorchef for Research Support på Syddansk Universitet.

Professorens læring: "Som forsker i sociale medier kan jeg ikke tage imod penge fra tech industrien"

Professor Michael Bang Petersen fra Aarhus Universitet fik en aldrig brugt den bevilling, han fik fra Meta. Han sendte pengene tilbage, før han gik i gang med projektet, fordi han blev hængt ud i pressen. "Verdenskendt dansk forsker fremlagde 'rosenrøde' konklusioner om sociale medier - men undlod at fortælle om Facebook-bevilling på 863.000 kroner" stod der i Berlingske den 27. februar 2022.

Det var godt fem uger efter han havde deltaget i en høring³⁹ i Folketinget om misinformation, "Den demokratiske samtale på sociale medier".

Som forsker i politisk psykologi og sociale medier fremlagde Michael Bang Petersen på høringen bl.a. en konklusion om, at det er en myte, at der er så meget fake news på sociale medier; forskningen⁴⁰ viser, at omkring 5% af de nyheder, der deles på et socialt medie som Twitter, henviser til webdomæner, der spreder misinformation. Og det er inklusive de russiske bots.

"Der er heller ikke den grad af ekko-kamre på sociale medier, som mange tror. SoMe nedbryder faktisk de fleste, og du kan samtale med folk, du er uenig med," sagde Michael Bang Petersen, og påpegede, at meget af hadet på sociale medier netop opstår af den grund snarere end på grund af ekkokamre.

Metas politiske lobbyist i Norden Martin Ruby var også med på høringen. Ruby, der har været ansat både i Google og som politisk rådgiver for danske politikere, før han endte hos Meta, var meget enig med professoren. I det hele taget lød det, som om de to, der sad ved siden af hinanden på høringen, var meget enige og i synk med hinanden.

"Jeg tænkte ikke over at deklarerer på høringen, at jeg havde fået midler fra Meta til et helt andet projekt end den viden, jeg delte på høringen. Men hvis nogen synes, at jeg skulle have deklareret det, så skulle jeg selvfølgelig have gjort det. Punktum," forklarer Michael Bang Petersen, der i 2020 fik midler fra Facebook - en såkaldt unrestricted gift - med det formål at 'jagte de psykologiske motivationer, der ligger bag politisk had og deling af misinformation på sociale medier'⁴¹.

³⁹ ft.dk/aktuelt/webtv/video/20211/fpr/tv.7550.aspx?date=2022-01-18#pv

⁴⁰ bura.brunel.ac.uk/bitstream/2438/23968/1/FullText.pdf

⁴¹ bss.au.dk/om-aarhus-bss/nyheder/vis/artikel/bevilling-fra-facebook-til-aarhus-bss-forskere

"Jeg havde i forvejen et stort SoMe projekt finansieret af Carlsbergfonden og jeg havde en ide, som jeg ikke havde råd til med de penge. Så jeg prøvede Velux Fonden, der sagde nej. Og da så jeg et åbent internationalt call fra Facebook, som vi søgte."

"Umiddelbart tænkte jeg, at det var i orden at søge, fordi det var et åbent call, og der var præcisering af fuld armlængde, og derudover er der rigtig mange af mine kolleger, internationalt anerkendte peers, der har fået de penge. Jeg så ikke nogle advarselsslamper."

Kontrakten med Facebook er den mest hand-off kontrakt, Michael Bang Petersen har oplevet. En unrestricted research gift har kun ét krav, og det er at pengene bruges efter universitetets regler.

"Der, hvor at indflydelsen kan ske fra Big Tech, er jo i selekteringen af forskningsprojekter. Men her var det et projekt, jeg i forvejen havde i skuffen," siger han.

Ifølge Michael Bang Petersen er debatten omkring Big Tech og misinformation ophedet, og artiklen i Berlingske oplevede han som meget skarpt vinklet. Han har draget følgende læring af det:

"Jeg kan ikke tage imod penge fra tech-industrien som forsker i sociale medier. Så det kommer jeg ikke til igen. Jeg har noget vigtigt at sige. Men jeg har også fået et mere kynisk syn på selve kritikken af sociale medier. Der er økonomiske og politiske interesser den anden vej også. De traditionelle medier er udfordret af sociale medier. Og politikere skubber ansvaret for eksempelvis polarisering over på sociale medier. Jeg oplever, at der ikke altid er tilstrækkelig interesse i at få en dyb forståelse af de faktiske forhold og problemer ved sociale medier," siger han.

Når det er sagt, er Michael Bang Petersen kritisk overfor, at Big Tech har for meget at skulle have sagt.

"Den måde, hvor jeg tror, Big Tech høster noget ved at forskningsfinansiere, er ikke igennem at styre forskningen, men det er gennem vidensdeling. Du bliver en del af deres netværk, og du bliver spurgt om ting, såsom udfordringer med at identificere konspirationsteorier på SoMe. Der har jeg deltaget i nogle møder af den karakter. Men det er, som hvis enhver anden bad om mit ekspertråd. Der ligger da klart en soft power i, at de fortæller mig, at de er opmærksomme på problematikkerne. De høster gevinsten ved de penge, de giver ud, ved at trække på min viden."

Mange etiske retningslinjer

De otte danske universiteter arbejder alle efter forskningsetiske retningslinjer⁴², der følger en række principper og anbefalinger for forskningsbaseret samarbejde og rådgivning udarbejdet af universiteternes samarbejdsorganisation 'Danske Universiteter'⁴³.

"Det er essentielt, at vores forskere altid holder sig upartiske, og universiteterne altid beskytter retten til at publicere. Eksterne samarbejdspartnere kan måske bremse, men aldrig holde

⁴² ufm.dk/publikationer/2014/filer-2014/the-danish-code-of-conduct-for-research-integrity.pdf

⁴³ dkuni.dk/wp-content/uploads/2021/02/principper-og-anbefalinger-for-forskningsbaseret-samarbejde-og-radgivning-online.pdf

forskningsresultater tilbage, uanset om de har betalt for forskningen,” forklarer Esben Flindt fra SDU, hvor man også har en Erklæring om forsknings-og undervisningsfrihed⁴⁴.

SDU har som flere andre danske universiteter også sin egen forskningsetiske komite⁴⁵, som dækker de tilfælde, som det Nationale Videnskabsetiske Komitesystem⁴⁶ ikke dækker. Nogle universiteter har også en decideret sponstopolitik, f.eks. Aarhus Universitet⁴⁷ som dækker de tilfælde, hvor en sponsor har mulighed for at synliggøre sig via Aarhus Universitets aktiviteter.

Så man kan ikke sige, at universiteterne ikke er reguleret eller ikke har nok etiske principper. Det, der generelt mangler er et overblik over, hvem der tager imod hvad fra Big Tech.

⁴⁴ sdu.dk/da/nyheder/aktuelt_fra_sdu/erklaering-om-forsknings-undervisnings-og-ytringsfrihed

⁴⁵ sdu.dk/da/forskning/service_til_forskere/forskerstoette/ansvarlig-forskningspraksis/research-ethics-committee

⁴⁶ nationaltcenterforetik.dk/raad-og-komiteer/national-videnskabsetisk-komite

⁴⁷ medarbejdere.au.dk/administration/kommunikation/sponstopolitik

5. Medier er Big Techs 'partnere'

En vigtig del af et demokrati er frie medier, der er økonomisk og politisk uafhængige. De publicistiske medier skal holde øje med både den politiske og økonomiske magt og udgør selv en form for fjerde statsmagt.

Den publicistiske mediebranche har været igennem en massiv omkalfatring med digitaliseringen. Facebook og Google har skabt nogle digitale annoncesystemer, der har overtaget de fleste indtægter, som de publicistiske medier traditionelt sad på i den analoge verden. I Danmark sidder Google på 47% og Facebook 17% - tilsammen 64% af de digitale annonceindtægter i 2021 ifølge Danske Mediers Online Markedsstatistik⁴⁸. De danske medier har dog aldrig været så afhængig af annoncering som de f.eks. er i USA på af høj statsstøtte i Danmark og tradition for abonnemeter.

Samtidig er de publicistiske medier i en catch22 i forhold til Big Techs platforme, som de er blevet afhængige for at komme ud til nye kunder. Mange har derfor ikke kun givet deres indhold gratis til de to giganter, de har også betalt dem for at få flere brugere.

På et område har danske medier stået sammen og forhindret en Google News i Danmark. Og i dag er medierne ikke afhængig af det, som de er i en lang række andre lande. Desuden arbejder de danske medier i dag sammen i DCPMO for at få betaling ud af Big Tech, når de viser dele af mediernes indhold på deres platforme.

DCPMO kræver betaling af Big Tech

DCPMO er en nonprofit-organisation med næsten alle publicistiske medier som medlemmer. Den blev etableret i 2021, efter at lov nr. 1121 blev vedtaget. Den giver danske presseudgivere nye rettigheder i ophavsretsloven, idet de fik en eneret i relation til informationssamfundstjenester og onlineindholdsdelingstjenesters brug af pressepublikationer. Denne nye eneret skal være med til at sikre udgiverne et afkast af deres investeringer i produktion af nyt redaktionelt indhold, som bidrager til den offentlige samtale og dermed et velfungerende demokratisk samfund. DCPMO er en nonprofit-forening, der kollektivt forhandler aftaler på plads med tech-selskaberne.

Et tredje og noget mere kompliceret forhold mellem publicistiske medier og Big Tech er, at både Google og Facebook finansierer mange medier og medieevents. Ifølge Charis Papaevangelou fra University of Toulouse fik næsten 6.800 nyhedsorganisationer verden over penge fra Google eller Meta mellem 2017 og 2022⁴⁹. Mindst 24 danske medier har indtil 2021 fået direkte donationer af de to⁵⁰, og ifølge Googles egen liste over 'samarbejdspartnere'⁵¹, som Google kalder dem, der tager deres penge, er der tale om i hvert fald følgende danske medier: Jysk Fynske Medier, Mandag Morgen og Altinget, Ingeniøren, Information, Børsen, Herning Folkeblad, Videnskab.dk, Kristeligt Dagblad og Zetland. Derudover får mange journalister løbende kurser i at bruge Googles værktøjer såsom Google Earth, Google Trends, Google Docs og Analytics.

⁴⁸ danskemedier.dk/forside/ny-rapport-rekordhoej-vaekst-i-digital-annonceomsaetning-er-gode-nyheder-men-techgiganter-indtager-stadig-stoerre-markedsandele

⁴⁹ techpolicy.press/journalism-platforms-and-the-challenges-of-public-policy

⁵⁰ p-charis.github.io/Platform-funding-of-journalism/

⁵¹ services.google.com/fh/files/misc/gni_impact_report_2021_partners_web.pdf

Denne mediemæssige afhængighed af Google og Meta kaldes 'infrastruktural capture' - infrastrukturel indfangning - ifølge forskere fra Columbia University.

"Det mest afgørende element i Googles og Facebooks forhold til nyhedsorganisationer er, at de kan give adgang til størstedelen af publikum til online-nyheder og er vigtige kilder til potentiel brugervækst. Desuden udstyrer de nyhedsorganisationerne med værktøjer til nyhedsproduktion, giver dem data om historiernes rækkevidde og tilbyder værktøjer til analyse og indsigt. Alt dette udgør potentielt en ny form for indfangning, som kan kaldes infrastrukturel indfangning⁵²."

Big Techs belønning for at støtte medieindustrien

I 2020 viste en undersøgelse af den tyske mediebranches forhold til Google, at støtten til medierne især gav bonus i forhold til den regulering, Big Tech lobbyer for. Med støtte fra Otto Brenner Stiftung⁵³ interviewede rapportens forfattere en lang række tyske journalister. De konkluderede;

"På intet tidspunkt i interviewene har nogen hævdet, at Google havde forsøgt at påvirke dem. Tværtimod afviste mange af de adspurgte, hvis medieorganisationer modtog støtte fra Google, tanken om, at de kunne være blevet manipuleret."

Men med hensyn til redaktionel uafhængighed er der ifølge undersøgelsen *"tegn på, at Google har brugt Digital News Initiative som en katalysator i forbindelse med lovgivningsmæssige spørgsmål, hvilket har givet virksomheden mulighed for at fremme sine egne politiske interesser."*

Dette gælder både med hensyn til de potentielle virkninger af EU's ophavsretsreform og forordningen om beskyttelse af privatlivets fred og andre sager. Undersøgelsen konkluderer:

"Google bruger således sit nyhedsinitiativ ikke kun til at opretholde forbindelserne med medieindustrien, men også som et argument for at lobbye over for EU-Kommissionen i Bruxelles."

Ud over de positive politiske effekter, som Big Tech får ud af at støtte medierne, kan det også lykkes at få medier til at udarbejde indhold, som passer med Big Techs agenda. Der er mange eksempler, og et af dem er rapporten her fra Mandag Morgen: *'Regulering eller ytringsfrihed på sociale medier - hvor finder vi den rette balance⁵⁴?'*

På side 18 deklarerer Mandag Morgen, at Google og Facebook har givet finansiell støtte og understreger, at de ikke har haft indflydelse på undersøgelsens koncept eller udførelse.

Selv om de ikke har indflydelse på indholdet, så har begge Big Tech-virksomheder en enorm interesse i, at der bliver skrevet om netop 'balancen mellem regulering og ytringsfriheden' - som om der en modsætning mellem regulering og beskyttelse af ytringsfrihed

II *"Du kan ikke udføre ærlig research, når du tager penge fra dem, du undersøger."* Emily Bell, Professor of Professional Practice at the Columbia University Graduate School of Journalism and Director of the Tow Center for Digital Journalism⁵⁵.

⁵² journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1464884917725163

⁵³ otto-brenner-stiftung.de/fileadmin/user_data/stiftung/02_Wissenschaftsportal/03_Publikationen/AH103_Google_EN.pdf

⁵⁴ taenketanken.mm.dk/wp-content/uploads/2020/11/Publikation-v3.pdf

⁵⁵ journalismfestival.com/programme/2022/should-media-organizations-and-journalists-accept-funding-from-google-and-meta

Mens Reuters Institute på Oxford University fortæller beløbet, hver gang de får penge fra Big Tech til deres rapporter, vil Lisbeth Knudsen fra Mandag Morgen ikke at oplyse betalingens størrelse fra Google og Facebook til ytringsfrihedsrapporten, andet end at det var 'en mindre del.'

"Og ja, vi kunne sikkert have gjort det uden dem, men vi ville gerne have dem som samarbejdspartnere, så vi kunne få nogle eksempler fra dem, hvor de var i tvivl. Det var os selv, der rakte ud efter dem," siger Lisbeth Knudsen, strategidirektør i Altinget og Mandag Morgen.

Hun mener godt, at man kan tage penge fra Big Tech, selv om man skriver om Big Tech, så længe de ikke har indflydelse på indholdet af rapporten.

Big Tech og fact checking I Danmark

Både Google og Facebook giver penge til fact-checking, men hovedparten finansieres gennem EU og den danske stat og dermed borgernes skatteindbetalinger.

I Danmark står mediet TjekDet for arbejdet med at faktatjekke. I den danske medieaftale, som blev vedtaget i juni 2023, står der: *"Der bevilges 5,9 mio. kr. årligt til faktatjekmediet TjekDet i 2023-2026 mhp. at styrke indsatsen for at imødegå mis- og desinformation på digitale platforme. Foruden at udføre konkrete faktatjek i den offentlige debat, samler TjekDet også viden, forskning og undervisningsmateriale om falske nyheder, mis- og desinformation. Der tages forbehold for eventuel statsstøttegodkendelse af tilskuddet. Dele af bevillingen er allerede udmøntet ved et akstykke i 2023."*

Google Danmark donerede 400.000 kroner til TjekDet øremærket *"udvikling af nyt digitalt og interaktivt læringsmateriale om misinformation, desinformation, kildekritik og generel mediebrug. Materialet målrettes unge på mellemuddannelserne, hvor mange af dem får deres nyheder fra sociale medier frem for traditionelle nyhedsmedier. Det overordnede mål med de digitale værktøjssæt er at styrke målgruppen med færdigheder til at forstå og tackle informationsforstyrrelser på sociale netværk, og hvordan forstyrrelserne påvirker den demokratiske debat"*, skriver TjekDet.

TjekDet er det man kalder uafhængig tredjeparts faktatjekker for Facebook og tager betaling for hvert faktatjek, som TjekDet selv udvælger og publicerer uden indblanding fra Facebook.

"Facebook lader uafhængige faktatjekkere som TjekDet se på tvivlsomt materiale og give det en synlig markering, hvis der er tale om falske informationer, så læseren bliver gjort tydeligt opmærksom på det", skriver TjekDet.

Facebook har et princip om ikke at fjerne indhold fra deres platform medmindre det strider direkte imod selskabets etiske principper. De drejer sig bl.a. om grov vold, terror og nøgenhed. Derfor fjernes de opslag som TjekDet udvælger og markerer som falske eller delvis falske ikke fra platformen men får en tydelig markering af, at historien er blevet tjekket af mediet og må betegnes som falsk, og det får man så en advarsel om, hvis man prøver at dele historien videre. Opslag med en sådan label på bliver nedprioriteret i Facebooks feed.

"Det, vi markerer som falsk, bliver ikke fjernet. Man censurerer ikke bort. Man lader det ligge. Medmindre det er terror eller ekstrem vold," forklarer Lisbeth Knudsen, der er bestyrelsesformand for Foreningen TjekDet.

Hvis Facebook var et publicistisk medie, ville hun kræve det falske helt fjernet. Men hun mener ikke, at Facebook skal holde styr på danskernes ytringsfrihed. *"Jeg ønsker ikke at overlade til Facebook eller andre sociale medier at censurere indhold, med mindre der er tale om ekstremisme og vold"* siger hun.

"Vi er med på, at vi er med til at gøre dem mere troværdige ved at hjælpe dem med at rydde op i den værste misinformation. Men jeg synes, at det er en public service-opgave, når nu der er millioner af danskere på platformen, at det holdes rent og at vi sørger for, at folk ikke bliver misinformeret," siger hun.

Fake news er en del af Big Techs forretningsmodel

Big Tech har igennem årene tjent penge på fake news. Det dokumenterer en række artikler i det amerikanske medie ProPublica samt rapporter fra Center for Countering Digital Hate og Campaign for Accountability. Eksempelvis udgør Google- reklamer en væsentlig indtægt for hjemmesider, der spreder fake news i Brasilien og Google placerer annoncer på sider, der producerer usandheder om Covid-19 og klimaforandringer i fransk, tysk- og spansktalende lande, skrev ProPublica i efteråret 2022⁵⁶. Offentligt tager Big Tech altså afstand fra fake news og betaler delvist for arbejdet med faktatjek. Men samtidig betaler "Facebook og Google millioner af annoncekroner for at finansiere clickbait-aktører, hvilket giver næring til forringelsen af informationsøkosystemer i hele verden"⁵⁷.

Urene penge

Et andet aspekt, som medier, der tager penge fra Big Tech, ikke tager hensyn til, er, hvad det er for nogle penge. De færreste vil nok tage penge fra olieindustrien til at dække klimadagsordenen, så hvorfor tager nogle så ukritisk penge fra Google og Meta? Emily Bell, director på Tow Center for digital journalism på Columbia University og medlem af bestyrelsen for the Guardian, siger i en debat om emnet på International Journalism Festival⁵⁸:

"Du kan ikke udføre ærlig research, når du tager penge fra dem, du undersøger," siger hun. *"Penge fra Google og Facebook er lobbypenge for at undgå regulering. Og tænk så lige over, hvad det er for penge. De kommer fra overvågningsdata og unfair reklame-praksis."*

Selvsamme International Journalism Festival i Italien, hvor Bell diskuterede emnet, får sponsorpenge fra Big Tech. Det gør The Global Investigative Journalism Conference i Tyskland⁵⁹ også. The European Journalism Center i Maastricht har fået mange millioner kroner af Google. Det samme har Polis London School of Economics for at 'empower' journalism. Også britiske Reuters Institute for the Study of Journalism på University of Oxford får hvert år millioner af pund fra Google og Facebook bl.a. til at skrive en rapport om udviklingen i digitale medier, Digital News Report⁶⁰.

⁵⁶ propublica.org/article/google-alphabet-ads-fund-disinformation-covid-elections

⁵⁷ technologyreview.com/2021/11/20/1039076/facebook-google-disinformation-clickbait + dataethics.eu/da/fake-news-er-en-del-af-big-techs-forretningsmodel

⁵⁸ journalismfestival.com/programme/2022/should-media-organizations-and-journalists-accept-funding-from-google-and-meta

⁵⁹ gijc2019.org

⁶⁰ digitalnewsreport.org

"Reuters Institute gør et godt stykke arbejde, men det er finansieret primært af Google. De største penge fra Big Tech går til dem, der ikke har brug for dem, og hvis man ikke har brug for det, bør man sige nej," sagde Emily Bell, der selv holder sig helt fri af støtte fra Big Tech.

Reuters Institute navngiver og sætter beløb på alle, der støtter dem

Rasmus Kleis Nielsen er Director på Reuters Institute for the Study of Journalism. Han forklarer, at Reuters Institute får penge fra medievirksomheder, fonde, mediestyrelser, universiteter såvel som teknologivirksomheder. "Vi accepterer som udgangspunkt støtte fra dem, der (1) ønsker at støtte vores mission og arbejde, (2) er indforstået med armslængdeprincippet, som betyder, at vi udfører vores arbejde uafhængigt af dem, der støtter os og (3) er indforstået med, at vi navngiver alle, der støtter os og ikke accepterer anonyme donationer," siger han og understreger, at Reuters Institute siger nej til mange muligheder for samarbejde og støtte, fordi de ikke er forenelige med deres mission. "Jeg er stolt af det arbejde, vi laver, jeg er glad for den støtte, der muliggør det, og jeg mener vi sætter en standard, både på indholdssiden og med hensyn til transparency, oversight, og forskningsintegritet på dette område," siger han.

Direkte fra driftsbudgettet

Når medier, forskere og civilsamfundsorganisationer søger penge til journalistik og almennyttigt arbejde, så søger de ofte fonde, hvor der er et etableret formål med donationer og en bestyrelse der - i hvert fald på papiret - er uafhængig af den virksomhed, hvor pengene kommer fra. Det samme gælder store fonde i f.eks. USA, som rigmænd står bag såsom Luminare og Open Society Foundation.

Men når det gælder Big Tech, så kommer pengene ofte direkte fra deres driftsbudgetter.

Andrew Jenks, som er med i bestyrelsen på 'Coalition for Content Authenticity and Provenance' og Azure Cloud Program Manager i Microsoft fortalte i januar på en konference i Berlinske Media, at Microsoft har et 'Democracy Forward Team', som støtter demokratiske initiativer såsom udvikling af en mærkningsordning sammen med BBC så man kan se, hvor forskellige fakta stammer fra. Han bekræftede, at pengene fra Microsoft kommer fra deres driftsbudget.

Google i forklædning af brancheorganisation for små uafhængige medier

European Independent Media Publishers, EIMP⁶¹. Ordene "uafhængige medieudgivere" klinger i retning af en NGO, en nonprofit-organisation, der arbejder for en god sag. Organisationen skriver, at den repræsenterer over 1000 forskellige publicistiske medier i Europa, og at den arbejder for at fremme en lovgivning, der 'promoverer en mangfoldig, konkurrencepræget, fri og innovativ publicistisk mediesektor.'

Den danske brancheorganisation Nye Medier har været medlem af og siddet i EIMP's styregruppe siden 2017. På Nye Mediers festival i november 2022 stod EIMP for en break-out session, hvor foreningens repræsentant, Sebastian Remøy var til stede. Remøy fortalte, at organisationen var etableret i forbindelse med vedtagelse af det europæiske ophavsretsdirektiv, og at hans organisation repræsenterede de små stemmer i medieverdenen. Han iscenesatte EIMP som en af de små, der kæmper mod de store mere velpolstrede organisationer.

⁶¹ mediapublishers.eu

Nu er det sådan, at man nemt kan foranlediges til at tro, at Google står bag EIMP. Dels er Google pr. maj 2023 EIMP's eneste støtte, hvilket de da også deklarerer på deres hjemmeside. Sebastian Remøy er ansat som 'Executive Vice President' i det strategiske kommunikationsfirma KREAB med hovedsæde i Bruxelles. I Nye Mediers program præsenteres han således:

” Sebastian Remøy repræsenterer European Independent Media Publishers. EIMP er en platform, der samler nationale foreninger af uafhængige medier i Europa. De repræsenterer udgivere, der er afhængige af online kanaler til at opnå deres publikum. EIMP er partnere med og sponsoreret af Google.

Medlemmer af nyemedier.nu

Atlas Magasin, Baggrund.com, Solidaritet, DDRN - Danish Development Research Network, Føljeton, Other Story, GlobalNyt, PilotFilm, Vink København, Den Uafhængige, Mobilselskabet.dk, 24tech.dk, #ActualNews, Inside Business Danske Transport Medier, Medietrends, Netudgaven Podcast, Olf, Sønderborg Nyt, SEIN, Eftertryk, Sameksistens, POV International, Zetland, BLOOM Explore, PolenNu, Oxy Magazine, ISCEEN, Danske Onlinemagasiner, Socialt Indblik, Fundats.dk, Social Kritik.

Anne Sofie Christensen-Dalsgaard står bag baggrund.com og er forperson i Nye Medier, hvis hovedopgave er at rykke ved den danske mediestøtte, så de nyopstartede og mindre medier blandt andet får nemmere adgang til at få mediestøtte.

”Vi er utilfredse med omnibuskravet, når nu nichemedier har mere succes. Kravet om mindst tre fuldtidsansatte er forældet. Og så er der problemer med egenfinansieringen,” forklarer hun.

På spørgsmålet om, hvordan de har det med at være med i en organisation som EIMP, der er finansieret af Google, siger hun:

”Vi har været en del af EIMP siden 2017, hvor vi sammen med en række andre europæiske medieorganisationer begyndte at arbejde for at bremse copyright-direktivets artikel 15. Det gjorde vi, fordi vedtagelsen – som vi så i det spanske tilfælde, hvor Google News blev forbudt – kunne få negative økonomiske konsekvenser for især de mindre onlinemedier i Europa. Samarbejdet var drevet frem af den spanske medieorganisation CLABE (tidligere AEEPP), og det er først for nylig, at Google er blevet hovedsponsor for sekretariatet. Det har vi det helt fint med, da det er medlemsorganisationerne, der definerer politikken, og nu har vi en tilstedeværelse i Bruxelles, hvor vi dog stadig er lilleputter sammenlignet med de traditionelle mediers store lobbyorganisationer, ENPA, FEP og EPC. Det er faktisk fint at være finansieret af Google, da de aldrig blander sig. Men for at undgå de forudsigelige spørgsmål, som du stiller, så er EIMP blevet omlagt til en nonprofit under belgisk lov, og vi forsøger at brede finansieringen ud, så det f.eks også inkluderer kontingentbetaling og støtte fra f.eks EU, fonde, men måske også andre virksomheder.”

Nye Medier fik 200.000 kroner af Google til deres festival i 2022⁶².

Er der ikke nogen af jeres medlemmer i Nye Medier, der er irriterede over, at I tager penge fra Google til jeres festival?

"Google har sponsoreret festivalen siden den allerførste festival, og sammen med Journalistforbundet har de været vores faste samarbejdspartnere, som altid har stået øverst på plakaten. Festivalen ville måske ikke være blevet til noget uden det sponsorat, og der har aldrig været noget krav om, hvordan sponsoratet skulle bruges. Festivalen har desuden også været vores bedste redskab til at gøre opmærksom på vores eksistens og derigennem rekruttere nye medlemmer. Så de fleste af vores medlemmer er nok ret tilfredse med, at vi har fået det sponsorat, ellers ville de vel ikke være medlemmer af Nye Medier?"

Ifølge nogle kritikere er penge fra Google lig med lobby-penge?

"Størstedelen af vores medlemmer er reelt afskåret fra mediestøtte, så hvis man kan finde støtte, der udligner skævvridningen af det danske medielandskab, så er man velkommen til at tage imod den. Og bare for at præcisere, vi får ikke støtte til drift."

Hvorfor tror du, Google giver jer penge?

"Bare lige for at præcisere igen: Google sponsorerer festivalen, og de støtter sekretariatsdrift af EIMP. Og der er da ingen tvivl om, at de støtter os, da vores interesser overlapper. De overlappede eksempelvis i forbindelse med copyright-direktivet, som vi og vores medlemmer var ret bekymrede for, og hvor det jo heldigvis er lykkedes for os i Danmark at finde en god vej frem – blandt andet fordi vi råbte op, og der blev lyttet."

Anne Sofie Christensen-Dalsgaard understreger, at Nye Medier har indgået en række andre samarbejder med danske partnere for at fremme de nye og mindre mediers sag og for at understøtte innovation og udvikling i mediebranchen.

Vi har forgæves forsøgt at få en kommentar fra Sebastian Remøy.

Constructive Institutes strategi er at have mange forskellige, der støtter

På Aarhus Universitet ligger Constructive Institute, som arbejder for at tilføje journalistikken kritiske, inspirerende, nuancerede og engagerende lag. Det er tidligere DR-nyhedsdirektør Ulrik Haagerup, der står bag instituttet, som har en lang stribe af støtte-virksomheder⁶³. Både Google og Meta er blandt dem, og Haagerup fortæller, at Google i begyndelsen støttede udviklingen af en konstruktiv algoritme med 50.000 dollars. Google og Facebook støtter instituttets årlige konference med tæt på en million kroner. Og Meta har yderligere doneret op mod en millioner kroner til et projekt om moderering af den offentlige samtale. *"Vores strategi er, at vi ikke vil være afhængige af nogle få. Der er brug for en dialog med Big Tech. De bliver nødt til at sige, at de har et ansvar for at fjerne misinformation. Men de har også et ansvar for at gøre troværdig information tilgængelig,"* forklarer Ulrik Haagerup, der i begyndelsen sagde nej til Facebook, som selv henvendte sig, fordi instituttet ikke var tilstrækkeligt etableret dengang.

⁶² nyemedier.nu/festival-for-nye-medier-2022

⁶³ constructiveinstitute.org/who/what-we-do

"Jeg har tænkt meget over det. Det er ikke uproblematisk at tage penge fra Big Tech. Man skal tænke sig godt om. Vi har f.eks. en erklæring, de skal skrive under på, om at de ikke bruger det i markedsføringen, at vi bestemmer retningen, og de ikke får noget tilbage. Vi er jo ikke på Finansloven eller sælger medier selv. Vi skal have penge et sted fra. Så de fleste får vi fra almennyttige fonde."

6. Civilsamfund og tænketanke kan styrke Big Techs troværdighed

Partnerskaber med troværdige nonprofit-organisationer og tænketanke er et af grundelementerne i Big Techs lobbyindsats. Det har været en del af drejebogen for 'big tobacco' gennem årtier, men særligt indenfor de sidste ti år har også Big Tech etableret partnerskaber med civilsamfundsorganisationer og tænketanke med henblik på at styrke deres troværdighed og politiske gennemslagskraft.

I USA har Google, Amazon, Facebook og Apple i følge det amerikanske uafhængige Tech Transparency Project øget deres støtte til nogle af Washingtons mest prestigefyldte tænketanke de senere år. De skriver at: *"Big Tech bruger rekordstore summer på lobbyvirksomhed (...) men virksomhederne har også engageret sig i en mere subtil form for indflydelse ved at finansiere alt fra tænketanke til interesseorganisationer og lokale handelskamre - som er involveret i vigtige politiske debatter og ofte tjener til at forstærke tech-giganternes synspunkter"*⁶⁴.

Også i EU er der skruet op ifølge den uafhængige vagthundsorganisation Corporate Europe Observatory, som beskriver i rapporten *Big Techs Web of Influence in the EU*⁶⁵, hvordan Big Techs budskaber *"forstærkes af et bredt netværk af tænketanke og andre tredjeparter"* og er en del af deres overordnede lobbyisme-taktik.

I en undersøgelse fra 2021 af dette 'økosystem for indflydelse i EU', skriver de, at: *"Det mest slående er, hvordan Big Tech forsøger at kontrollere fortællingen om regulering af digitale markeder og tjenester gennem sin omfattende brug af tænketanke, branchegrupper, navne på højt niveau, konsulentfirmaer og akademisk forskning"*⁶⁶.

Og samme sted: *"Tænketanke er ofte en del af store virksomheders lobbystrategier, da de kan påvirke nye regler ved at offentliggøre undersøgelser og positionspapirer, hvilket giver et nyttigt indtryk af objektivitet og upartisk videnskabelighed, samtidig med at de er med til at forme det politiske miljø. Tænketanke organiserer også diskussionsfora med politiske beslutningstagere, hvilket skaber interessante lobbymuligheder med adgang på højt niveau til embedsmænd i regeringen og EU"*⁶⁷.

Big Tech kan også bruge støtten til civilsamfundsorganisationer som politisk legitimering. I Metas hørings svar⁶⁸ vedr. forslag til en ny lov om regulering af sociale medier – som de modsatte sig – skriver virksomheden selv om deres indsats i forhold til lovgivere og civilsamfund: *"Meta is present in Denmark and engages constructively with Danish authorities on a regular basis to share information about its work and obtain feedback. We have in place dedicated reporting tools for our users and certain other stakeholders, including Danish authorities. We engage extensively with civil society organizations on an ongoing basis, and we support local initiatives to improve digital safety, well-being, and media literacy. This work takes place through support of organizations such as Save the Children and SletDet, StopChikane,*

⁶⁴ techtransparencyproject.org/articles/find-out-which-groups-get-big-tech-funding

⁶⁵ corporateeurope.org/en/2021/08/lobby-network-big-techs-web-influence-eu

⁶⁶ [https://corporateeurope.org/sites/default/files/2021-08/The lobby network - Big Tech's web of influence in the EU.pdf](https://corporateeurope.org/sites/default/files/2021-08/The%20lobby%20network%20-%20Big%20Tech's%20web%20of%20influence%20in%20the%20EU.pdf)

⁶⁷ Ibid

⁶⁸ ft.dk/samling/20211/lovforslag/L146/bilag/2/2547228/index.htm

GirlTalk, and TjekDet. Another aspect of our local efforts to improve online safety is through organizing seminars and roundtables with Danish experts to exchange knowledge and insights about how our apps and services are used, to get feedback as well as share information about our ongoing work. This work takes place to improve safety online and to support the ambition of improving the digital education of children and young people."

Google støttede dansk tænketank i lobbyarbejdet omkring DSA'en

I 2020 skrev Financial Times⁶⁹ om et lækket internt dokument fra Google om deres lobbyindsats vedrørende den store EU-lovpakke Digital Services Act. Lækket af det interne dokument afslører den taktik, som store teknologivirksomheder anvender bag kulisserne for at påvirke den offentlige debat og lovgivere. Præsentationen er vandmærket som 'privilegeret og need-to-know' og 'fortrolig og proprietær'. Blandt de andre taktikker, der blev skitseret i det lækkede dokument var bl.a. at "vise, hvordan lovgivningspakken DSA begrænser internettets potentiale ... netop som folk har mest brug for det". Kampagnedokumentet viste ifølge Financial Times også, at Google vil søge flere allierede i sin kamp for at påvirke debatten om regulering i Bruxelles⁷⁰.

I Danmark udgav tænketanken Justitia med administrerende direktør Jakob Mchangama ved roret en rapport med titlen: *Thoughts on the DSA: Challenges, Ideas and the Way Forward through International Human Rights Law*. Rapporten har et Google-logo på⁷¹. På tænketankens hjemmeside deklareres desuden, at man har modtaget mindre donationer fra Meta og Google, men de fulde beløb fremgår ikke.

I et interview forklarer Jacob Mchangama, at det, de har modtaget fra Google og Facebook (et par år tilbage), har været meget beskedent set i forhold til de samlede indtægter. Han påpeger endvidere, at det er vigtigt, at man deklarerer, når det er så magtfulde aktører, man får penge fra, og at tænketanken altid sikrer armslængde ved at:

1. stille krav til at donorerne alene støtter kerneaktiviteter
2. sikre at beløbet ikke er så stort, at det udgør en væsentlig del af den samlede omsætning
3. der er klare linjer om, at donorerne ikke har nogen mulighed for at blande sig i analysearbejdet eller konklusioner.

Endvidere, siger Mchangama, at Justitia ofte har kritiseret retningslinjerne for indholdsmoderering på bl.a. Facebook og Youtube, og at der jo også er publicistiske medier, der får penge af Big Tech, og det virker ikke, som om at deres kritik er forstummet af den grund.

"Vi er sat i verden for at fremme ytringsfrihed. Vi tager ikke stilling til andre ting f.eks. hvis vi gik ud og tog stilling til konkurrenceretlige emner med et budskab, der styrkede Big Tech, så ville det være en kæmpe fejltagelse. Så ville det nok give anledning til panderynker," siger han.

I rapporten *'Penge og politisk indflydelse - en rapport om erhvervslivets skjulte magt i dansk politik'* fra 2019 sætter den danske NGO Noah fokus på den manglende gennemsigtighed og

⁶⁹ [ft.com/content/d9d05b1e-45c0-44b8-a1ba-3aa6d0561bed](https://www.ft.com/content/d9d05b1e-45c0-44b8-a1ba-3aa6d0561bed)

⁷⁰ [ft.com/content/d9d05b1e-45c0-44b8-a1ba-3aa6d0561bed](https://www.ft.com/content/d9d05b1e-45c0-44b8-a1ba-3aa6d0561bed)

⁷¹ justitia-int.org/wp-content/uploads/2022/05/Report_thoughts-on-DSA.pdf

regulering af lobbyisme i det politiske rum samt den ubalance, der er mellem erhvervslivets og civilsamfundets adgang til beslutningstagerne. I denne sammenhæng påpeger Noah vigtigheden af at deklare sponsorater. Det handler om, at magten ikke skal sløres, som de skriver:

“Den offentlige politiske debat er ofte præget af forskellige store og små tænketanke. Tænketanke, der sjældent ønsker at oplyse, hvem der betaler for deres arbejde. Derfor ved offentligheden heller ikke, hvilke interesser, der står bag. Derudover findes der meget begrænset forskning eller viden om, hvordan store danske og transnationale virksomheder og interesseorganisationer påvirker de politiske processer i Danmark. Det skaber et demokratisk problem, fordi den reelle magt sløres”.

I rapporten har Noah klassificeret den generelle grad af åbenhed hos danske tænketanke i forhold til, hvem de modtager penge fra. Der er os bekendt ikke lavet lignende opgørelser siden 2019.

At den reelle magt sløres, er ifølge den danske EU parlamentariker Christel Schaldemose (A) også problemet, når store tech-virksomheder giver penge til forskellige organisationer, hun som politiker skal tale med. Det handler netop om deklaration og transparens. I et interview med DataEthics.eu. siger hun netop om DSA'en:

“Det allervigtigste er transparens. Det opdagede vi med DSA'en, at der ikke var. Og så kan man ikke skabe balance og høre alle sider. Nogle gange undrede vi os over, hvem de forskellige organisationer var. Deres synspunkter undrede os. De var meget på samme hold som de store tech-giganter. Også hos nogle af de større brancheorganisationer gik det op for os, at de gik ind over og overtog de synspunkter, som Big Tech har.”

Samarbejde mellem Big Tech, regeringer og organisationer er en linedans

Mange digitale rettighedsorganisationer verden over modtager penge fra Big Tech. En af dem er amerikanske Access Now, som blandt andet Udenrigsministeriet støtter økonomisk og samarbejder med gennem projektet Tech for Democracy.

Ifølge The Tech Transparency Project modtager Access Now penge fra Big Tech, hvilket de også deklarerer på deres website. Men foruden Meta og Google og en lang række af andre Big Tech-aktører modtager Access Now også penge fra Udenrigsministeriet i Danmark. Udenrigsministeriet har doneret 5 millioner kroner til Access Now årligt siden 2020. Samtidig figurerer Access Now på Googles liste over organisationer, der modtager substantiel støtte fra Googles 'U.S. Government Affairs and Public Policy team'. Udenrigsministeriet er den tredjestørste donor, Facebook og Google ligger lige efter.

I marts 2023 var Access Now hovedtalere sammen med to andre organisationer ved et arrangement under Tech for Democracy.

Under Udenrigsministeriet figurerer den danske tech-ambassade i Silicon Valley. Her er den danske techambassadør, Anne Marie Engtoft Larsen, der også er ansigtet udadtil i det storstilede projekt Tech for Democracy, der handler om *“at kick-starte en multistakeholder dialog om udfordringerne i krydsfeltet mellem tech, demokrati og menneskerettigheder”*⁷².

⁷² techfordemocracy.dk

Tech for Democracy blev lanceret i 2022 med en konference i København, hvor bl.a. President for Global Affairs hos Meta Nick Clegg holdt et længere oplæg. Foruden tech-industrien var også en lang række civilsamfundaktører til stede med det formål at samle: *"repræsentanter fra regeringer, multilaterale organisationer, teknologibranchen og civilsamfundet for at få teknologi til at arbejde for demokrati og menneskerettigheder, ikke imod dem"*, som der står på UM's website.

Det er vigtigt at holde tungen lige i munden i forhold til disse multistakeholder-events og dialoger. På den ene side kan de være en fordel for civilsamfundsorganisationer, som så ikke sidder udenfor dørene, når regeringer behandler emner og tager beslutninger. Men multistakeholder-modeller kan også blive overtaget af magtdynamikker, hvor de stærkeste og mest ressourcerstærke interesser kommer til at dominere narrativerne. Det handler om, at Big Tech kan bruge disse processer strategisk i egen favør.

Professor Anne Gerdes, der forsker i AI-etik, betegner i en videnskabelig artikel fra 2023 Tech for Democracy som et nyere eksempel på "statsstøttet tech promovning". Gerdes hæfter sig ved, at UM's præsentation af initiativet omfavner teknologivirksomhederne ved ligefrem at sætte sig for at "genopdage tekno-optimismen"⁷³.

Udenrigsministeriet oplyser skriftligt via presseafdelingen følgende:

"Danmark støtter Access Now med midler gennem udviklingsbistanden, da det er en strategisk prioritet i den danske udviklingspolitiske strategi at støtte civilsamfundets råderum online, digital modstandskraft og digitale rettigheder. Danmark støtter Access Now i perioden 2023-2026 som implementerende partner i regi af det netop lancerede dansk-ledte udviklingsprogram Det Digitale Demokrati-Initiativ. Med initiativet støtter Danmark indsats, som skal hjælpe civilsamfundet og andre demokratiske kræfter med at blive bedre til at udnytte teknologien i deres kamp for demokrati og menneskerettigheder. Udenrigsministeriet har tidligere støttet Access Now igennem en længere periode og er bekendt med, at organisationen har modtaget midler fra private virksomheder, herunder Google og Meta. Udenrigsministeriet er ikke bekendt med, at Access Now skulle være lobbyorganisation for techvirksomhederne."

Google, Meta, Twitter, Palantir og Microsoft støttede tidligere statsministers ngo

At Big Tech har en stor indflydelse på demokrati og demokratiske processer på grund af forretningsmodellerne, er gået op for EU, som arbejder på såvel regulering som håndhævelse. Men det er også gået op for borgerne i demokratiske vestlige lande ifølge den danske ngo, Alliance of Democracies⁷⁴, som er stiftet af tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen. Hvert år udarbejder ngo'en en undersøgelse under navnet Democracy Perception Poll.

Deres undersøgelse fra 2022⁷⁵ viser, at Big Techs magt er den næstmest nævnte trussel mod demokratiet. 48% af de adspurgte, der bor i demokratier, siger, at indflydelsen fra store

⁷³ findresearcher.sdu.dk/ws/files/215597009/s44163_022_00043_3.pdf

⁷⁴ allianceofdemocracies.org

⁷⁵ 7049607.fs1.hubspotusercontent-na1.net/hubfs/7049607/Democracy%20Perception%20Index%202022.pdf side 30

teknologivirksomheder, såsom Google, Amazon, Apple og Facebook, truer demokratiet i deres land. Folk i Europa og især i USA er langt mere kritiske over for de sociale mediers indflydelse end adspurgte i Asien og Latinamerika.

Men Alliance of Democracies er ikke selv specielt kritisk overfor Big Tech-virksomhederne Google, Meta, Twitter, Palantir og Microsoft er alle partnere på websitet for konferencen The Copenhagen Democracy Summit⁷⁶. Også Google-stifter Eric Schmidt er 'supporter' med sin tænketank, Schmidt Futures. Alle har samarbejdeslogo på websitet, men det er ikke til at se, hvad de enkelte virksomheder har betalt eller i øvrigt støttet projektet med.

I juni 2022 i forbindelse med den afholdte årlige konference Copenhagen Democracy Summit postede Google et blogindlæg⁷⁷ om hvorfor partnerskab mellem demokrati og teknologi er så vigtigt, og at teknologi og innovation kan være en drivkraft for demokratisk proceduremæssig legitimitet. Det handler om at *"støtte demokratiske institutioner, øge gennemsigtigheden og ansvarligheden i forvaltningen og beskytte og fremme menneskerettighederne"*.

Den forhenværende danske kulturminister Ane Halsboe-Jørgensen har adskillige gange har bedt Google og Meta om at åbne deres algoritmer - i det mindste for forskere - men hun har fået et nej. Hun har endda rejst over Atlanten til Silicon Valley for egenhændigt at aflevere et brev med en venlig forespørgsel. Men algoritmerne er stadig ugennemsigtige.

Googles blogindlæg slutter således: *"Hos Google er vi ivrige efter at smøge ærmerne op og hjælpe. Vi overlader politik til politikerne, men det betyder ikke (...) at vi afviser regeringslederens erfaringer og idéer i forbindelse med beskyttelsen af demokratiet"*.

Hvorvidt Google overlader politik til politikerne er et fortolkningsspørgsmål. I både EU og Washington er Big Tech blandt de største lobbyister. Og det blev af CNBC rapporteret i 2022, at Googles tidligere CEO Eric Schmidt hjalp med at skrive AI-love i Washington uden at offentliggøre investeringer i AI-startups⁷⁸.

I 2023 fokuserede konferencen på Ukraine. Det er ikke til at se på organisationens website, hvem der sponsorerede den. Det er ikke lykkedes at få en kommentar fra Alliance of Democracies eller Anders Fogh Rasmussen på trods af utallige henvendelser.

Når Big Tech udøver blød magt i civilsamfundet handler det ikke kun om organisationer, der i forvejen arbejder med relaterede emner - f.eks. digitale rettighedsorganisationer som Access Now eller tænketanke. Også det bredere civilsamfund, interesseorganisationer og lokale handelspartnere kan være vigtige aktører for Big Tech i arbejdet med at skabe legitimitet, forankring og cementering af magt.

⁷⁶ copenhagendemocracysummit.com/2023?utm_campaign=CDS2023&utm_content=238362722&utm_medium=social&utm_source=twitter&hss_channel=tw-1006549012219092992

⁷⁷ blog.google/outreach-initiatives/public-policy/google-at-the-copenhagen-democracy-summit

⁷⁸ cnbc.com/2022/10/24/how-googles-former-ceo-eric-schmidt-helped-write-ai-laws-in-washington-without-publicly-disclosing-investments-in-ai-start-ups.html

Dansk børneorganisation får penge af Google men uden mundkurv

En dansk organisation har modtaget en donation fra Google til et enkeltstående projekt. Google henvendte sig med en donation, og organisationen havde et eksisterende projekt, der kun var halvfinansieret. Pengene kom ifølge organisationens direktør fra Googles CSR-pulje, og begge parter havde fælles interesse i finansieringen. Google havde dog ingen indflydelse på nogen dele af udviklingen eller projektet. I et interview siger direktøren, at det må være op til en konkret vurdering fra gang til gang, når man bliver inviteret med i et samarbejde eller tilbudt midler. Denne organisation får altid bekræftet på skrift, at der er klare aftaler, og de som organisation ikke får mundkurv på, og når de modtager en NDA, får de deres jurist til at se igennem og bekræfte, at den ikke betyder, at de begrænses nu eller i fremtiden. Så organisationen går med direktørens ord "med livrem og seler".

Børnene og de unge er morgendagens tech-forbrugere. Brandloyalitet og muligheden for at skabe argumenter og narrativer hos forbrugerne i en ung alder kan være værdifuldt for virksomhederne. Gennem strategiske partnerskaber med organisationer får Big Tech mulighed for at præge diskursen hos morgendagens magthavere.

Ungdomsbureauet matcher Metas narrativer

Fortællingen om Ungdomsbureauet begyndte i 2013 med ambitionen om at give ungdommen en stemme, så de kunne blande sig i samfundets udvikling. Det resulterede i en organisation som hurtigt fik et folkemøde for landets unge på tegnebrættet. Resultatet blev til Ungdommens Folkemøde, der allerede første år tiltrak knap 20.000 unge i demokratiets tegn.

At det er rigtig god idé, er ikke forbigået Metas opmærksomhed. Big Tech-virksomheden har doneret en million kroner til projektet: Future Generations Shaping Future Technology – også blot kaldet Future, som er ét af Ungdomsbureauets projekter.

Ifølge Ungdomsbureauets website er det et *"samarbejde med Meta, som vil undersøge, hvilken betydning fremtidens Extended-Reality teknologier vil have for demokratiet og samfundet"*.

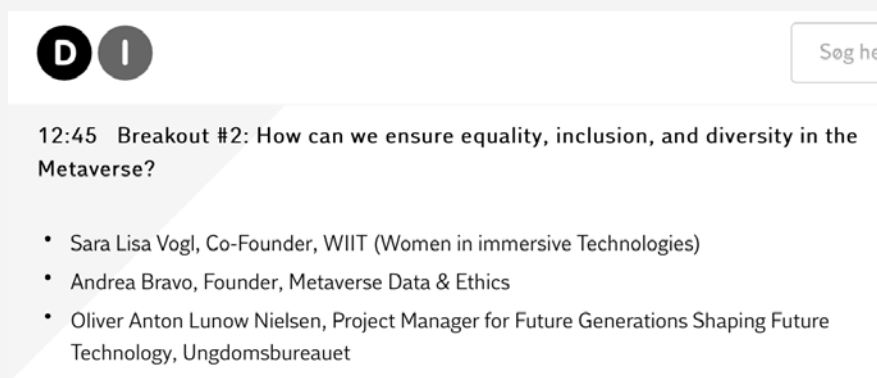
Projektet er beskrevet på denne måde⁷⁹: *"Gennem den kommende år vil Ungdomsbureauet løbe med tech-industrien, og stille de afgørende spørgsmål, så vi på forkant forholder os til den nye digitale virkelighed, som venter os. Vi vil være til stede på festivaler såsom Ungdommens Folkemøde, tage på feltstudie til Silicon Valley og afholde mindre Future Labs. Alt sammen for at skabe banebrydende analyser og forståelser af kommende teknologier, og kick-starte debatten og samtalen omkring fremtidens digitale virkelighed"*.

For Metas penge vel og mærke. Og man skal ikke være den store detektiv for at genkende techgigantens narrativer i det projekter, som indtil videre er udkommet i projektet. Eksempelvis udgav Ungdomsbureauet i oktober 2022 en rapport i projektet, hvor der blandt andet står:

⁷⁹ ungdomsbureauet.dk/projekter/future

“Hvis vi gør en dyd ud af at tale om nye teknologier som noget negativt, så risikerer vi at opstille en kulturel og social norm, hvor teknologien altid - og til evig tid - først og fremmest er noget, som vi skal frygte” (...) “Det behøver ikke at være et enten-eller, men det er afgørende, at vi forholder os til, om vi ender med at skabe barrierer for fremtidens teknologi i samfundet, hvis vi italesætter teknologi, som et onde, der er ukontrolleret, overvågende og potentielt mere farligt end vores fysiske samfund. Helt konkret skal vi være opmærksomme på, at vi ikke gør det skamfuldt at være teknofil eller ophøjer det at være teknofob⁸⁰”.

Ungdomsbureauet deklarerer ikke, at rapporten er finansieret af Meta.

The screenshot shows a presentation slide with a dark header containing the letters 'D' and 'I' in white circles. To the right is a search bar with the text 'Søg her'. The main content of the slide is white with a dark background for the title. The title is '12:45 Breakout #2: How can we ensure equality, inclusion, and diversity in the Metaverse?'. Below the title is a list of three speakers:

- Sara Lisa Vogl, Co-Founder, WIIT (Women in Immersive Technologies)
- Andrea Bravo, Founder, Metaverse Data & Ethics
- Oliver Anton Lunow Nielsen, Project Manager for Future Generations Shaping Future Technology, Ungdomsbureauet

I et debatindlæg i Altinget marts 2023 skriver lederen af projektet fra Ungdomsbureauet, ordfører Oliver Anton at:

“Vi kommer ikke uden om, at vores teknologiske virkelighed er blevet kritisk infrastruktur, og af samme årsag er det på tide, at vi højner ambitionerne og vedtager grundlæggende principper og rammer for tech – og lige netop her spiller ungdommen en kernerolle⁸¹”. Projektlederen var også en del af DI's Nordic Metaverse Summit 2023⁸².

Her skal man have været inde på Ungdomsbureauets website for at se at Future generations Shaping Future Technology er finansieret af Meta. Der er ingen umiddelbar deklARATION.

Besøg i Silicon Valley

Ungdomsbureauet er et eksempel på, hvordan Big Tech går efter ungdommen. Mens det for ti år siden typisk var fra Kommunernes Landsforening og beslutningstagere, der blev inviteret til Silicon Valley er det i dag ofte ungdommens organisationer.

Som en del af projektet er der nedsat et såkaldt Future Squad, som en anden ung organisation, Kritik Digital, er en del af. Future Squad består af 15 frivillige, som for Metas penge har været en tur i Silicon Valley for at besøge Meta, WEF og Den Danske Techambassade, som alle - ifølge Kritik Digital - tror på at metaverset kommer til at spille en stor rolle i fremtiden. Ifølge Kritik Digital er Ungdomsbureauets projekt Future Generations Shaping Future Technology kommet i stand på grund af Metas XR-fond, som skal undersøge muligheder og faldgruber ift. deres nye teknologier, som så skal muliggøre 'metaverset': *“Meta har investeret \$50 mio., knap 350 mio. danske kroner i denne XR-fond, som støtter lignende projekter. For at sætte beløbet i perspektiv er Metas omsætning for 2022 – et*

⁸⁰ ungdomsbureauet.dk/wp-content/uploads/2022/10/EnFremtid_DA.pdf

⁸¹ altinget.dk/digital/artikel/ungdomsbureauet-vi-spaender-ben-for-os-selv-naar-vi-ikke-tager-tech-politik-alvorligt

⁸² danskindustri.dk/arrangementer/soeg/arrangementer/it-og-digitalisering/271-metaverse-konf

historisk dårligt år – på \$116 mia., med en profit på \$23 mia. De \$50 mio. er altså kun 0,04% af Metas omsætning det år”, skriver de⁸³.

Meta har på deres website en side, der fortæller om de mange penge, som de uddeler til “independent researchers”: *“We’re investing \$2.5 million to support independent academic research across Europe that studies issues and opportunities in the metaverse”*⁸⁴.

I den sammenhæng står Fonden Ungdomsbureauet på som partnere.

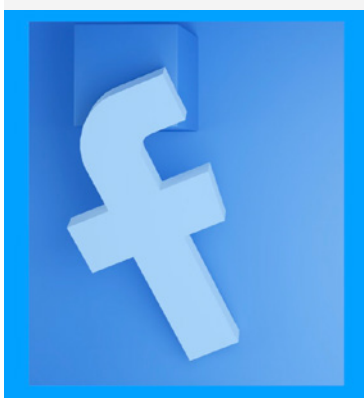
Vi har gentagne gange forsøgt at få et interview med projektleder Oliver Anton, der ikke er vendt tilbage. Vi har også forsøgt direktør Anna Asghari, som vi fik fat i over telefonen og som så ville vende tilbage. Vi har skrevet spørgsmål til hende fordi vi gerne ville høre følgende:

- Hvordan kom samarbejdet i stand?
- Hvor mange penge har I fået af Meta og er mere på vej?
- Ser I nogle udfordringer i at tage penge fra big tech?
- Deklarerer I altid, at Meta betaler?
- Er I bekymrede for at Metas narrativer og holdning smitter af på jeres?

Anna Asghari sendte os en mail, hvor hun understreger, at vores arbejde er vigtigt, men at Fonden Ungdomsbureauet gerne vil takke nej til interviewet.

Odense. Verdens bedste robotby

I sommeren 2014 blev de første fortrolige mails om Facebooks mulige åbning af et datacenter i Odense afsendt: En korrespondance på tusindvis af journaliserede dokumenter skulle ifølge dagbladet Information vidne om et omfattende arbejde fra Invest in Denmark. Nogle af disse er aldrig kommet frem men er undtaget fra aktindsigt af hensyn til forretningshemmeligheder, skriver Information i en historie om, hvordan det i over to år var det lykkedes at holde kontakten med Facebook hemmelig for offentligheden⁸⁵.

Men et par år efter de første e-mails skrev Fyens Stiftstidende den 2. oktober 2016 historien om at Facebook var ved at gøre en byggegrund klar til et stort datacenter i Odense. Datacenteret, skrev de, ville være det tredje datacenter, Facebook vil opføre uden for USA. Den amerikanske investering “ventes at skabe 1200 job i forbindelse med byggeriet af anlægget (...) Efterfølgende kan datacentret både direkte og indirekte skabe i tusindvis af varige job på og udenfor datacentret”⁸⁶. Arealet på godt 500.000 kvadratmeter blev på papiret købt af et firma ved navnet Cassin Networks ApS, som i følge Fyens Stiftstidende skulle have betalt Odense Kommune 68 millioner kroner for grunden. Men reelt er det Facebook, der står bag Cassin Networks Aps - og dermed bag opkøbet i Tietgenbyen, skrev de.

⁸³ kritikdigital.dk/nyt/rapport-fra-silicon-valley

⁸⁴ about.fb.com/news/2021/09/building-the-metaverse-responsibly

⁸⁵ information.dk/indland/2017/07/historien-aarelange-tophemmelige-kamp-lokke-facebook-odense

⁸⁶ fyens.dk/erhverv/facebook-vil-bygge-kaempe-datacenter-i-odense

Ifølge avisens oplysninger var Udenrigsministeriets Invest In Denmark inde over forhandlingerne med it-giganten fra Californien, men de ønskede på daværende tidspunkt ikke at kommentere historien. Ifølge Information havde Fyens Stiftstidende tidligere været på vej med artikler om, at Facebook stod bag opførelsen af et datacenter i et industriområde uden for Odense, men at det var lykkedes Odense kommunes Stadsdirektør og Invest in Denmark at lukke ned for offentliggørelsen i følge Information.

Invest In Denmark skriver følgende om deres rolle: *"Invest in Denmark har støttet og rådgivet Meta i processen med at etablere datacentre i Danmark. Udvælgelse af lokaliteter og kontakt med danske myndigheder er blandt de opgaver, som Invest in Denmark har hjulpet Meta med"⁸⁷.*

Cirka samtidig med den hemmelige mailkorrespondance udgav KL "inspirationskataloget": 'Kommunale veje til vækst til et Danmark i forandring'. Her står: *"I erhvervsstrategi Udvikling Fyn 2.0 fra 2014 er der udvalgt seks forretningsområder, som der erhvervspolitisk fokuseres på. Et af fokusområderne er Odense Robotics, som samler robot og automationsvirksomheder og andre højteknologiske aktører i Odense. Bag navnet Odense Robotics ligger der et politisk mål om at tiltrække mere kvalificeret arbejdskraft og flere investeringer til Fyn inden for robotteknologi. Det kræver bl.a. et inter- nationalt kendskab til Odense og Fyns styrkepositioner inden for robotområdet".* I 2019 vedtog Odense Kommunes Byråd endnu en strategi⁸⁸ under titlen: 'Verdens bedste robotby i børnehøjde'. Der blev afsat 50 millioner kroner over ti år til dannelse og uddannelse af Odenses børn og unge.

Det var foran dette strategiske bagtæppe, at Facebook meldte sig på scenen med en rekvisit i form af 500.000 kroner: *"Vi har taget det her initiativ, fordi vi gerne vil bidrage til det økosystem omkring teknologi, som vi er blevet en del af i Odense. Hvis det miljø skal kunne blive ved med at udvikle sig, så de forskellige virksomheder kan rekruttere dygtige medarbejdere på lang sigt, skal vi have flere unge mennesker til at vælge en teknologisk uddannelse,* udtalte Carsten Sørensen, der stod i spidsen for det datacenter, som Facebook åbnede i Odense.

De tre projekter fokuserer hver ifølge en artikel i Electronic Supply⁸⁹ på henholdsvis opgradering af folkeskolelærernes forståelse af programmering, så de kan bruge det i undervisningen, et basalt programmeringsforløb målrettet børnehøjebørn samt indkøb af teknologier, som Facebook ikke uddyber yderligere⁹⁰. Men Metas donationer til Odense stopper ikke ved den halve million. Odense Kommune har modtaget en lang række donationer direkte fra Meta. Gennem programmet Meta Data Center Community Action Grants har de gennem tre år begunstiget både offentlige og civilsamfundsaktører med penge til bl.a. at købe udstyr og sætte fokus under STEM-undervisningen (Science, Technology, Engineering og Mathematics). Nedenfor lister vi modtagerne af Meta- donationer i forbindelse med etablering af datacentret.

KOMMUNALE FORVALTNINGER

De kommunale forvaltninger har taget imod penge fra Meta.

Børne- og Ungeforvaltningen har modtaget donationer af flere omgange. I perioden 2020-2022 modtog de 64.000 kr. til at etablere et kreativt teknologi-værksted i Ungdomshuset i

⁸⁷ investindk.com/Cases/Meta-announces-expansion-of-data-center-in-Odense-making-it-the-largest-in-the-world

⁸⁸ presscloud.com/file/37/376730036610997/Verdens_bedste_robotby_-_strategi_for_dannelse_og_uddannelse_i_brnehjde.pdf

⁸⁹ electronic-supply.dk/article/view/688995/facebook_investerer_i_fynsk_robotprojekt?rel=related

⁹⁰ electronic-supply.dk/article/view/688995/facebook_investerer_i_fynsk_robotprojekt?rel=related

Odense målrettet piger. Samt 123.750 kr. til oprettelse af et Virtual Reality-headsetbibliotek, som alle skoler i Odense Kommune kan låne fra.

Beskæftigelses- og Socialforvaltningen har modtaget 152.000 kr. til at købe blandt andet 3D-briller og en 3D-printer.

GRUNDSKOLERNE

I forhold til **grundskolerne** er der et tydeligt mønster i at donationerne går til at erhverve VR-udstyr og styre fokus på STEM.

Holluf Pile Skole modtog 151.000 kr. til Virtual Reality- og robotteknologi til skolens nye FutureLab.

Højby Skole modtog 100.000 kr. til et robot- og teknologi-laboratorium til skolens STEAM-klub, der både bruges af studerende og af lokalsamfundet. Skolen er en af tre pilotskoler i Odense Kommune, hvor der udvikles og afprøves Virtual Reality i undervisningen. Samtidig er Højby Skole en af 12 skoler i et forskningsprojekt med spilbaseret læring.

Munkebjergskolen modtog 88.000 kr. til at købe 40 Virtual Reality-headset.

Tingkærskolen modtog 82.420 kr. til at købe udstyr til undervisningen i kodning og robotprogrammering og 191.300 kr. til at etablere et nyt teknologilaboratorium.

Tingkærskolen er en del af Undervisningsministeriets projekt om at gøre teknologiforståelse til en større del af elevernes skoledag.

Teknologiskolen modtog 167.000 kr. til foreningens sæsontilbud indenfor STEM-fagene og robotteknologi.

Krogsgårdsskolen modtog 130.000 kr. til udvikling og udstyr til et Makerspace for elever.

Seden Skole modtog 130.483 kr. til at udbygge skolens STEM-laboratorium.

Skt. Klemensskolen modtog 7.500 kr. til at etablere et studio, som skolens elever kan bruge til at producere podcasts.

Hunderupskolen modtog 147.000 kr. til opbygningen af et Makerspace for unge.

Paarup Skole modtog 185.000 kr. til udvikling af et Makerspace for elever.

Højmeskolen har modtaget 85.494 kr. til at skabe 'fremtidens klasseværelse' og

Provstegårdsskolen har modtaget 125.000 kr. til at udvikle skolens makerspace med blandt andet laserskærere og Littlebits, som skal styrke elevernes færdigheder inden for STEM-fagene.

VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

De videregående uddannelser er også begunstigede:

Odense Tekniske Gymnasium har modtaget 214.745 kr. til at etablere et Virtual Reality-værksted, hvor læringspotentialer indenfor Virtual Reality kan udfoldes – og hvor skolens elever kan lære at skabe indhold og produkter med VR.

Syddansk Universitet modtog 150.502 kr. til at støtte udviklingen af projektet RadioSTAR med indkøb af udstyr som radioteleskop og interferometri.

Sct. Knuds Gymnasium modtog 173.600 kr. til etablering af et laboratorium for teknologi og innovation på skolen. UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole modtog 200.000 kr. til et nyt XR-laboratorium (Extended Reality), som skal sikre de studerende en teknologisk forståelse og ditto kompetencer indenfor brugen af XR-teknologier.

HF & VUC FYN modtog 196.000 kr. til at etablere 'det hybride klasseværelse', hvor kursister i det samme klasserum både kan være fysisk til stede, være med online eller se undervisningen senere via streaming.

CIVILSAMFUNDSAKTØRER

Foruden forvaltningen har **en række civilsamfundsorganisationer, ngo'er og andre** modtaget penge:

The O'Town Garage har modtaget 54.000 kr. til etableringen af et virtual reality-hub til idétest.

Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde, Allerup, Davinde og Tornbjerg Sogne / 39.292 kr.

Støtte til digitaliseringen af det lokalhistoriske arkiv. Arkivets formål er at indsamle, bevare, arkivere og formidle historien samt forbinde mennesker med fortiden og nutiden.

Matematikcenter / 170.000 kr.

Støtte til centerets lektiecaféer – både fysisk og online – og inspirationsportalen Webmatematik, der er for børn fra syvende klasse og opefter. Matematikcenteret arbejder for, at alle med den rette hjælp kan opnå deres fulde potentiale i matematik.

Odense Hackerspace / 86.250 kr.

Støtten giver det uafhængige Odense Hackerspace mulighed for at købe en laserskæremaskine samt den nødvendige ventilation.

Red Barnet, Odense Lokalforening / 111.500 kr.

Støtte til Red Barnets lokale familieoplevelsesklubber for udsatte børn og deres forældre.

Allerup Gamle Have / 40.000 kr. Her skal donationen bruges til at bygge en bålhytte, som vil udvide stedets åbningstider og vil tiltrække gæster i større dele af året, hvilket øger Allerup Gamle Haves ønske om at være et samlingssted for lokalområdet.

Frivilligcenter Odense / 85.000 kr. Behovet for fællesskab er ikke blevet mindre i lyset af coronapandemien, og derfor ønsker foreningen at synliggøre deres tilbud overfor borgere gennem film og tilstedeværelse på sociale medier.

High5Girls / 50.380 kr. Støtten skal bruges til at afholde sommercamps i Odense med det formål at få unge piger til at interesse sig for STEM-uddannelser.

Højby Billard Klub / 20.000 kr. Den lokale billardklub vil bruge deres donation til at sikre, at de kan streame sine kampe eksternt.

Red Barnet Odense / 91.900 kr. Med projektet "Ud på søen ind i fællesskabet" vil Red Barnet Odense gennemføre et forløb, der introducerer udsatte unge til nogle af de mange uddannelses- og jobmuligheder indenfor Det Blå Danmark.

Odense Science Lab -Ungdomshuset / 158.045 kr.: Til anskaffelse af udstyr som forbedrer indlæringen i STEM-laboratoriet.

Løkkehus Børnehjem / 174.850 kr.: Til opførelse et udendørs fællesområde og bålhytte til børnehjemmet - til gavn for børnene og deres familier.

Nedsat Syn / 10.000 kr.: Til at støtte undervisning og uddannelse af svagtseende borgere i brugen af sociale medier.

Social Sundhed / 20.294 kr.: Til at styrke et program om digital dannelse for udsatte borgere.

Børnehuset Skarntyden / 35.000 kr.: Til en elcykel, som gør det muligt for børnehavebørnene at besøge og komme tættere på ældre borgere i lokalområdet.

Genbrugsfabrikken / 2,45 millioner kr. til etablering og udstyr.

Odense Cityforening⁹¹ / 3,5 millioner kr. til midtbyens butikker, caféer, restauranter og andre små erhvervsdrivende, der gennem coronakrisen har tænkt innovativt i forsøget på at klare sig igennem.

Som det fremgår af ovenstående er det i visse tilfælde små og andre tilfælde større beløb, det drejer sig om. I alt er der tale om mindst 10 millioner kr.⁹². Men er spørgsmålet om beløbets størrelse, der er peanuts for Meta, er ikke det vigtigste i denne sammenhæng.

⁹¹ city-odense.dk/nyheder/facebook-donerer-3-5-mio-til-odense-city-1

⁹² [migogodense.dk/oekonomisk-haandsraekning-facebook-odense-data-center-stoetter-13-lokale-projekter + mitodense.dk/facebooks-data-center-odense-stoetter-lokalt + via.ritzau.dk/pressemeddelelse/makerspace-stem-lab-og-sociale-medier-for-svagtseende-mod-modtagerne-af-dette-ars-community-action-grants?publisherId=13559275&releaseld=13650460](https://migogodense.dk/oekonomisk-haandsraekning-facebook-odense-data-center-stoetter-13-lokale-projekter-mitodense.dk/facebooks-data-center-odense-stoetter-lokalt-via.ritzau.dk/pressemeddelelse/makerspace-stem-lab-og-sociale-medier-for-svagtseende-mod-modtagerne-af-dette-ars-community-action-grants?publisherId=13559275&releaseld=13650460)

Selv små beløb knytter donor og modtager sammen, og jubelråbene er ikke til at tage fejl af i de publicistiske medier, som sjældent antager en kritisk vinkel. Partnerskaberne er blevet hyldet under overskrifter som: *"Facebook-millioner skal gøre Odenses unge klima-klogere"* (Dagens Byggeri 2020), *"Milliondonation fra techgigant sikrer længe ønsket projekt: Om to år står det klar"* (BT 2022), *"Milliongave på vej til Odense: Facebook støtter 12 projekter over hele byen"* (Fyens 2021), *"Milliontilskud fra it-gigant: Facebook styrker digitale børn- og ungeprojekter"* (TV2 Fyn 2020).

Det er interessant, at en amerikansk teknologigigant får lov til at præge pensum gennem de lokale børn i den kommunale forvaltning – men også bliver hyldet for sin filantropi af både den lange liste af modtagerne samt den publicistiske presse.

"Meta er stolte af at være en del af Odense og at støtte den fortsatte udvikling af lokal STEM-undervisning. Det er vigtigt for os, at donationen giver 'Verdens bedste robotby i børnehøjde' mulighed for at udstyre alle odenseanske skoler med den samme teknologi – og dermed giver alle børn, uanset baggrund, mulighed for at udforske og lære den nye teknologi at kende", udtaler Lisa Siig Olesen, der er Nordic Community Development Manager ved Meta⁹³.

Den danske undervisningsforsker Lucas Cone har fulgt Metas arbejde i Odense, og han skrev tilbage i 2019: *"Baggrunden for samarbejdet er ifølge børn og unge-rådmænd Susanne Crawley Larsen, at man fra kommunalt hold finder det vigtigt at involvere byens virksomheder i at uddanne kommunens børn til en digital fremtid"*, men, mener Cone: *"Problemet er, at hverken Facebook, Google eller Microsoft har rødder i det samfund, som skolen i sidste ende skal bidrage til med engagerede, kritiske og demokratiske borgere"*⁹⁴.

I et interview til denne rapport siger Cone endvidere, at eksemplet med Metas donationer til skoler, forvaltning og civilsamfund i Odense er *"meget sigende eksempel på, hvordan man forstår magt i dag"*. At der er et misforhold mellem de forvaltningsbegreber og styringsmekanismer, som vi her i landet har bygget op gennem mange år og så den ny type af virksomheder, som Big Tech udgør. Her er der ikke tale om en bager eller en produktionsvirksomhed i traditionel forstand, men om amerikanske megavirksomheder, der bygger på dataficering, platforme – konti, som eleverne skal anvende. Her handler det primært om at opbygge tillid til produkterne.

Mens det i Odense er Meta, der er den private mæcen, så har Google i en årrække været aktive i en lang række byer med projektet Google Succes Online.

⁹³ odense.dk/presse/pressemeddelelser/pressemeddelelser-2022/agedrup-skole-kaemper-for-aeren-i-%E2%80%9Dverdens-bedste-robotby%E2%80%9D

⁹⁴ Interview med DataEthics.eu

Fra Google-gaver til alternativer

23. april 2019 slog Næstved Erhverv et tilbud til byens erhvervsliv op på Facebook.

// *Gratis kursus i Google-markedføring i Næstved. I samarbejde med Google Succes Online tilbyder vi igen gratis undervisning i brug af bl.a. Googles forskellige markedsføringsplatforme. Succes Online består af to workshops, der handler om hjemmesiden, søgeoptimering, sociale medier, AdWords og e-mailmarkedsføring. Hver deltager udarbejder sin egen handlingsplan, der hjælper med at prioritere den næste indsats.*

Teksten var efterfulgt af en emoji med tre arme med bøjede biceps.

Næstved var en blandt en lang række danske byer, der i forrige årti fik besøg af Googles bus. I 2012 etablerede Google et projekt i Danmark under navnet Google Succes Online. Her ville man hjælpe små og mellemstore virksomheder med at "indfri deres digitale potentialer via træning i brugen af digitale værktøjer," som det lød på Googles hjemmeside. Disse værktøjer var f.eks. Google Analytics og også nogle få andre værktøjer f.eks. fra Facebook. Partnere i Googles projekt var bl.a. Erhvervsstyrelsen, Dansk Industri og Dansk Erhverv, som de tre store Big Tech-virksomheder i øvrigt er medlemmer af, FDHI, IT-Branchen og iVækst. Sammen rejste nogle af partnerne, herunder Erhvervsstyrelsen, rundt med Google og fortalte om disse værktøjer, der skulle hjælpe virksomhederne med at blive mere digitale.

Foto: Birgit Juel Martinsen

Næstved blev sammen med Københavns Kommune yderligere begavet af Google. I 2021 havde Næstved glæde af det såkaldte Digitale Læringshus, der også havde været på Nørrebrogade i København. I løbet af seks uger blev der afholdt en lang række kurser og workshops i læringshuset i Næstved med det formål at 'bringe Næstved ind i fremtiden som Danmark digitale handelsby'.

Med Googles satsning i Næstved og andre byer lykkedes det Google at få sat lighedstegn mellem sig selv og internettet⁹⁵. Dette holdt ved i mange år, og blev understreget igen, da

⁹⁵ tv2east.dk/naestved/naestved-skal-vaere-danmarks-foerste-digitale-handelsby

Datatilsynet i 2022 erklærede Google Analytics ulovlig som udgangspunkt, og det lød fra IT-Branchen: *Datatilsynet risikerer at slukke for Internettet*⁹⁶.

Fire år efter at Næstved Erhverv havde afholdt gratis kursus i Google-markedsføring, var indholdet noget andersledes.

Gratis workshop om livet efter Google Analytics lød titlen på et kursus⁹⁷. 2. februar 2023 kl. 15.00-17.00:

// Google Analytics er dømt ulovligt – her er hvad du skal gøre!

De fleste virksomheder vil gerne vide, hvem der besøger ens hjemmeside, hvilke sider de ser, hvordan ens hjemmeside konverterer, samt hvordan ens besøgende finder hjemmesiden. Her har Google Analytics været det mest populære værktøj – men nu er det slut! Datatilsynet har officielt erklæret Google Analytics ulovligt. Og Google har meldt ud, at de fra 1. juli 2023 ikke længere indsamler data i den eksisterende udgave af Google og det er nødvendigt at have migreret inden. Hvis man ikke sørger for at implementere en række supplerende foranstaltninger ud over de indstillinger, Google stiller til rådighed, skal man ifølge Datatilsynet holde op med at bruge værktøjet og eventuelt finde et andet værktøj, der kan levere webstatistikken. Tilmeld dig vores gratis workshop torsdag den 2. februar 2023 kl. 15.00 – 17.00 og få overblik over dine muligheder, og hvad du kan gøre, når du skal indsamle statistik og måle resultater på din hjemmeside fremadrettet.

På det nye kursus lærte virksomhederne om de alternativer, der faktisk findes til Googles værktøjer, f.eks. Matomo, som nogle virksomheder anvender i stedet for Google Analytics. Mange andre venter og håber på, at USA og EU kan blive enige om, at USA er et sikkert land for Europas data, så man trygt kan bruge amerikanske tjenester.

Historien om Google Analytics

Mellem 2001 og 2005 blomstrede et nyt marked for webstatistik-værktøjer. I Danmark var der f.eks. Netminers. Google var der slet ikke, men i 2005 besluttede giganten sig for, at det marked ville de eje. Så Google købte den største internationale spiller, amerikanske Urchin og gav efterfølgende et 'gratis' tilbud til alle i hele verden i form af Google Analytics plus lidt cloud-plads oveni. Et opkøb plus 'gratis', og så blev det marked erobret. Det er sådan monopolistiske virksomheder ofte opererer, og de har en kæmpe fordel i deres massive dataviden, for de kan købe op, inden det påtænkte opkøb bliver for dyrt.

Rasmus Holst-Sørensen, direktør i Næstved Erhverv, fortæller, at det har en vis effekt, når Erhvervsstyrelsen er en del af Google Success Online.

"Det fjerner i hvert fald nogle bekymringer i forhold til, om der er styr på det regulatoriske, om de overholder landets love," siger Rasmus Holst-Sørensen.

Siden Google Analytics blev erklæret ulovligt at bruge i sit udgangspunkt af Datatilsynet har Næstved Erhverv ikke lavet nogle aktiviteter med Google, men det vil Rasmus Holst-

⁹⁶ itb.dk/maerkesager/it-sikkerhed/datatilsynet-risikerer-at-slukke-for-internettet

⁹⁷ naestvederhverv.dk/arrangementer/googleanalytics

Sørensen ikke udelukke kan ske. *"Men det skal være compliant,"* siger han.

"Vi har udbudt Google Succes Online-produktet og det digitale læringshus, fordi det var efterspurgt af virksomhederne og dermed meget relevant rådgivning og kompetenceudvikling, ligesom vi efterfølgende har anvist alternativer til Analytics, da det blev kendt ulovligt. Fordi det var relevant og efterspurgt."

Næstved Erhverv afholder fortsat en række kurser om at styrke sin online tilstedeværelse og har indgået samarbejde med Roskilde Handelsskole som underviser⁹⁸.

Det var ikke muligt at få en kommentar fra Erhvervsstyrelsen, som med regeringsskiftet har flyttet området til Digitaliseringsstyrelsen.

⁹⁸ naestvederhverv.dk/arrangementer/onlineoptimering

7. Perspektivering og anbefalinger

I denne rapport har vi set tilbage på det seneste årti, hvor Big Tech har gennemsyret Danmark på samfunds- og individniveau under paroler som disruption og ytringsfrihed. Sociale medier, online games og andre digitale produkter lever stadig godt på en kombination af bl.a. intime brugerdata og fastholdelsesmekanismer. Danmark og EU har været langsomme med at komme i gang med håndhævelsen af lovgivning.

Nu har vi måske muligheden for at gøre det bedre med AI. Begreber som Chatbots, AI og generativ AI er på kort tid blevet en del af hverdags sproget. Det såkaldte AI-kapløb er i fuld gang mellem Big Tech, der forfiner deres respektive teknologier. Sideløbende er den kommende AI-lov fra EU ved at blive færdiggjort. Men også her har Big Tech angiveligt store lobbykræfter i spil⁹⁹. Også i Danmark river politikere, uddannelsesinstitutioner og andre sig i håret over, hvordan AI og virksomhederne bag skal reguleres og normsættes. Her er det vigtigt at være opmærksom på, hvem der taler, og hvem reguleringen egentlig vil gavne, således at vi som samfund ikke gentager vores fejl fra det årti, der er gået med manglende regulering og håndhævelse af lovgivningen omkring sociale medier.

Det er vores håb, at denne rapport kan være med til at gøre os alle mere oplyste om, hvordan vi sammen bedst muligt sikrer den demokratiske magt og en sund balance mellem alle de aktører, som tilsammen udgør velfærdsstaten i en tid, hvor digitalisering og teknologisk udvikling i mange henseender bliver brugt som en legitimerende faktor.

Hvordan vi bedst sikrer dette er ikke noget, vi kan komme med entydige eller fyldestgørende svar på. Nedenfor kommer vi med enkelte ideer til anbefalinger, som er opstået ud fra vores research, og som vi håber vil blive suppleret af mange flere - også af aktører, der ikke er affilieret med Big Techs egeninteresser.

Universiteterne

- Etablerer en fælles standardiseret måde at opgøre ekstern finansiering på i universitetsverdenen - herunder ekstern finansiering fra danske og udenlandske fonde samt direkte finansiering fra enkelte virksomheder.
- Sørg for, alle aftaler - også bilaterale på de enkelte institutter - opgøres på samme måde, så man kan få et reelt overblik over Big Techs donationer til forskningen.
- Der bør være krav om, at alle forskningsresultater skal tagges systematisk, så man kan se, hvem der har støttet økonomisk. Det er der ikke krav om i dag - medmindre der er tale om sampublicationer.
- Gør det obligatorisk, at forskere skal opgive deres funding-kilder i databaser som Scopus. Det er et relativt nyt punkt, der hedder funding i Scopus men det er ikke et krav, at man oplyser det. Det er kun, hvis forskerne selv husker at oplyse det.
- Etabler et fælles sæt etiske retningslinjer for sponsorater på alle universiteter.
- Øg de offentlige investeringer i uddannelse og forskning for at fastholde forskerne i den akademiske verden. Specielt for AI-forskning bør flere data- og beregningsressourcer forvaltes af offentlige institutioner og mindske forskningsmiljøets afhængighed af Big Tech.
- Konferencer og tidsskrifter bør sikre frihed og variation i forskningsarbejdet i stedet for at flokkes om de emner, som Big Tech er interesseret i med henblik på finansiering.

⁹⁹ dataethics.eu/corporate-europe-us-big-tech-lobbied-against-generative-ai-as-high-risk-in-the-ai-act

Medier

- En metode at få penge fra Big Tech kunne være gennem ordninger såsom fonde, hvor de uddeles af en uafhængig bestyrelse og centralt fremfor at Big Tech selv udpeger medier, de vil give penge.
- Opdatering af den danske mediestøtte, så kravene til mediestøtte ikke favoriserer de store medier. De små medier - og ikke mindst publicistiske specialmedier - skal nemmere kunne få mediestøtte, så de ikke er nødt til at ty til at tage penge fra Big Tech.
- Indfør klare deklareringsregler, så man tydeligt kan se, hvem der har fået støtte til hvad - og ikke mindst hvor meget ud af det samlede budget.

Civilsamfund

- Danske tænketanke bør på deres hjemmesider oplyse, hvem de modtager støtte fra og hvor store beløber de modtager.
- Der bør oprettes et register over danske tænketanke. Navnene på flere tænketanke lyder, som om, de er officielle råd, nævn, centre eller institutter.
- Hvis en tænketank har kollektive medlemmer, bør det oplyses, hvem disse er, og hvor meget, de betaler for medlemskabet.
- At der oprettes lovpligtig oplysningspligt om den økonomiske støtte, danske tænketanke modtager, og fra hvem.

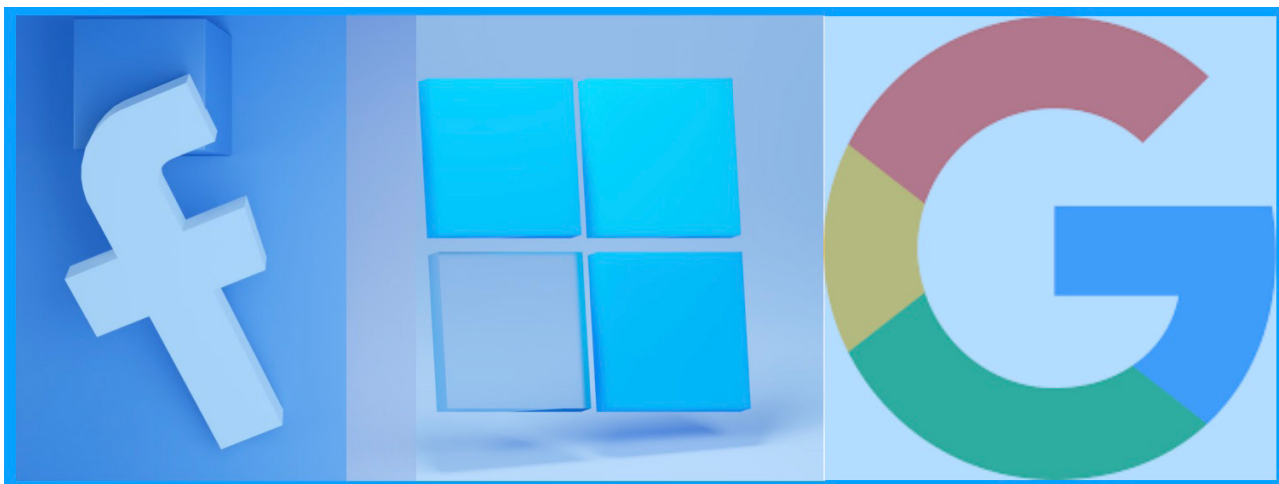
Generelt

- Politiske rådgivere bør ikke kunne flekse mellem jobs på Christiansborg og Big Tech. Indfør f.eks. karensperioder.
- Politikere bør systematisk registrere deres møder med ansatte i Big Tech-virksomheder og organisationer, der støttes af Big Tech.
- Ekspertter skal altid - i såvel officielle råd, nævn, ekspertgrupper og i den publicistiske presse - deklare deres politiske og økonomiske interesser.
- Arbejdet med regulering, håndhævelse og styrkelsen af institutioner i relation til Big Tech og deres digitale produkter og tjenester skal op i gear. Jævnfør også de 13 forslag fra regeringens ekspertgruppe vedr. tech-giganter¹⁰⁰.
- Lav pilotforsøg med privatlivsfremmende open source-værktøjer i skolerne.

¹⁰⁰ em.dk/media/19630/anbefalinger-fra-tech-ekspertgruppe.pdf

8. Hvad siger Big Tech Selv

I forbindelse med rapporten har Google svaret på en række af vores spørgsmål og uddyber her aktiviteterne i Danmark.

Vi anerkender, at vi har en stor magt, fordi vi bogstaveligt er i folks hænder hver dag. Med magt følger ansvar. Ligesom alle andre store virksomheder har vi en række aktiviteter og projekter ved siden af kerneforretningen, som er vores søgemaskine. Derfor ligger det os på sinde at bidrage til samfundet omkring os, både i Danmark og i resten af verden. Herhjemme har det i en årrække handlet om at opkvalificere borgere og virksomheder digitalt.

I Næstved Kommune havde vi i 2021 et læringshus på Torvet, hvor borgere og virksomheder kunne deltage i digitale workshops. Målet var at se, hvor langt vi kunne komme på seks uger i forhold til at digitalisere en typisk dansk handelsby. Ca. 1.000 virksomheder og studerende var igennem workshops og fik nye kompetencer i f.eks. sociale medier og hjemmeside-design. Feedbacken fra virksomhederne efterfølgende lød, at indsatsen havde været gavnlig og konkret løftede rigtig mange virksomheder til at udvikle deres virksomhed.

Google Succes Online har som samlet projekt kørt i en årrække i samarbejde med stort set alle kommuner. Det er 'produktneutrale' kurser, sådan at forstå, at indholdet er udvalgt af eksterne eksperter på baggrund af de behov, som virksomhederne selv efterspørger.

Derudover har Google i flere år haft en stor indsats overfor ledige i form af et fire ugers forløb kaldet 'digital koordinator', som slutter med et matchmaking mellem de jobsøgende og virksomhederne. I runde tal har 3.000 ledige været igennem kurserne, og erfaringerne viser, at omkring 75% af dem efterfølgende kommer i job inden for den første måned efter kurset - om end ikke nødvendigvis på fuldtid.

Senest har det handlet meget om Ukraine, som Google globalt har støttet på en række områder - f.eks. nødhjælp og cybersikkerhed. Men også her i Danmark, hvor vi var nogle af de første i verden til at lave et forløb til ukrainske flygtningekvinder kort efter krigens udbrud. For nylig gik vi sammen med en række partnere som Københavns Kommune og Danske Iværksættere for at med til at opkvalificere 1.100 ukrainske flygtninge - langt overvejende kvinder, og det tal er netop blevet rundet. Målet er at gøre dem i stand til at skabe sig en tilværelse her - og på sigt forhåbentlig genopbygge Ukraine.

Det er tiltag, som vi finansierer her i Google Danmark ud fra, hvor vi mener, det bringer størst værdi. Vi beslutter selv her i Danmark, hvem vi vil samarbejde med, og vælger dem, som vi har en fælles interesse med: Det kunne være erhvervshusene i forhold til at opkvalificere virksomheder eller kommunernes jobcentre i forhold til at få ledige i job. Vi oplever meget konkret, at modtagerne af de her tiltag får noget ud af det – nye kompetencer, job osv. Målet for Google er ikke at 'få noget ud af det', men det er selvfølgelig fair at have forskellige holdninger til sådanne tiltag.

I forbindelse med rapporten har Metas politiske chef for Facebook i Norden og Benelux, Martin Ruby, svaret på en række af vores spørgsmål og uddyber her aktiviteterne i Danmark.

Meta har et samarbejde med Ungdomsbureauet - hvad får Meta ud af det?

Vi har satset stort på metaverset, og vi tror på XR, AR og VR bliver stort. Vi har jo fået meget kritik gennem årene, derfor er vi gået anderledes til det denne gang. I stedet for bare at rulle det stort ud, når det er færdigudviklet, så har vi sagt: Lad os diskutere fra starten, hvad det vil betyde? Lad os få nogle grundlæggende diskussioner om de her immersive teknologier. Lad os diskutere det med de unge. Og det er her, Ungdomsbureauet kommer ind i billedet. Jeg vil tro, hvis du spørger dem, vil de sige, at de har fået særdeles frie hænder. Pengene kommer fra en pose penge Meta har afsat på europæisk plan til forskellige projekter herunder bl.a. til metaverset.

Er der ting, I støtter direkte fra det danske kontor?

I Danmark har vi fra policy-budgettet støttet nogle af ngo'erne gennem årene - f.eks. Red Barnets SletDet-rådgivning. Nogle gange støtter vi ikke med penge men *ad credits*.

Nogle PhD-studerende tager orlov og arbejder så for Meta i USA. Hvad får Meta ud af det?

Vi støtter alle mulige forskningsprojekter i verden f.eks. vedrørende 'misinformation' eller 'børn og sociale medier'. De kan tilføre os noget, som vi ikke ved. Mine research-kollegaer i Californien fortæller, at der er meget uafhængighed mellem forskerne og Meta. Udover forskningssamarbejde har vi også andre samarbejder såsom samarbejde med faktatjekkere som danske TjekDet. Vi vil helst ikke være sandhedspoliti – men heller ikke have en platform, der er oversvømmet med misinformation. Derfor samarbejder vi med faktatjekkere udover kloden, som kan vurdere om noget er sandt eller falsk. Vi fjerner ikke det, der er markeret som falsk, for folk skal kunne se de åndssvage påstande, men vi markerer det for folk, så de kan se, det er vurderet falsk, og vi skruer ned for trafikken til det indhold. Jeg kan godt forstå tanken at man kunne fjerne det helt, men vi har valgt, at folk stadig skal kunne diskutere de påstande og udstille dem, men vi markerer, at de er vurderet falske. Og de markerede opslag får cirka 80% mindre trafik som tommelfingerregel. Meget få interagerer med indhold, der er erklæret misinformation af faktatjekkere, har vi set. I forhold til de nye former for misinformation, deepfakes har vi bekæmpet dem i nogle år allerede, og indtil videre har vi ikke set de store eksempler på, at noget er gået helt grassat på vores platforme. Men man skal være vågen hver dag i den kamp.

Hvad er dine egne tanker om soft power?

Jeg har ikke tænkt så meget over det. Jeg kender rigtig mange i Danmark og har arbejdet i krydsfeltet mellem politik, kommunikation og nu tech i mange år. Og det er da hjælpsomt, at jeg ved, hvor man skal gå hen, når man skal tale om et bestemt emne. Men det løser jo ikke sagerne i sig selv og i forhold til, hvordan man arbejder, så der er generelt stor etik i de store firmaer med masser af regler for, hvordan man må arbejde. Konkret i Meta er der således mange ting, man må og ikke må. Som eksempel er der beløbsgrænser på, hvor meget man må bruge til at give en frokost og den slags. I forhold til det personlige niveau skal man huske, at uanset om jeg

kender en person i Danmark, er jeg nødt til at have gode argumenter med mig og gode analyser for at udrette noget som helst, fordi folk er enormt rationelle. Det er ikke nok at være en flink fyr, der kender nogen, for selvom det måske ikke er sådan alle steder i verden, så er Norden et meget rationelt sted, hvor man skal kunne forklare og forsvare sig i en sag. Heldigvis.

I forbindelse med rapporten har Microsofts Direktør for Politik og Strategi svaret på en række af vores spørgsmål og uddyber her aktiviteterne i Danmark.

I Microsoft Danmark og Island sidder Mikael Ekman, som direktør for politik og strategi. Han har været 12 år i den danske udenrigstjeneste, senest i Udenrigsministeriets tech-repræsentation i Silicon Valley. Siden 2020 har han været ansat hos Microsoft, Western Europe.

12 år i statens tjeneste og så hopper du over til 'fjenden'. Hvordan det?

Jeg synes faktisk ikke missionen er så anderledes. Det, vi blev bedt om at lave i Silicon Valley var at få tech-giganterne i tale på både udfordringer og muligheder. Vi fik opbygget dialog om demokrati, menneskerettigheder, cybersikkerhed og disinformation med dem - også de kritiske spørgsmål - og jeg tror på, at det er noget, vi bedst løser sammen. Det, jeg oplevede i USA, var at Microsofts dør var den første, der blev åbnet. De andre kom efter men det tog bare længere tid. Microsoft var oprigtigt interesseret i dialogen og så en egeninteresse i den.

Så du tror på multistakeholder-modellen?

Det nytter ikke at sidde i hver sin skyttegrav. Jeg har arbejdet med offentlig-private partnerskaber i mange år. Lovgivning skal komme fra politikerne, ikke fra tech-giganterne, men det behøver ikke være sådan, at hvis man sidder ved bordet så er man lobbyist, hvis man ikke gør, så er man uansvarlig tech-gigant. Vi vil gerne være med, også når det er svært.

Hvad er formålet med at samarbejde med forskere og civilsamfund?

Der er næsten ikke noget, jeg holder mere af end at tale med forskere, ngo'er og studerende, fordi jeg bliver klogere hver gang, og så giver vi også en masse input tilbage til dem. Det er mit indtryk, at de ønsker at forstå, hvordan brugen af teknologier som AI udvikler sig i erhvervslivet og tech-industrien.

Hvordan udvælger I hvem, der skal have støtte?

Ofte kommer en organisation til os, og så vurderer vi deres forslag, eller også opsøger vi partnerskaber, indenfor områder, der flugter med Microsofts prioriteter eller fylder på den større samfundsklinge. Vi har i flere år støttet digital opkvalificering, især for at hjælpe kvinder med flygtninge- og indvandrerbaggrund ind på arbejdsmarkedet eller i uddannelse. Organisationen, vi samarbejder med, får finansiering til at drive kurserne, og så bruger en række af vores dygtige medarbejdere deres fritid på at undervise. Alle medarbejdere i Microsoft har tre fridage årligt til frivilligt arbejde.

Hvor kommer pengene fra? En fond eller jeres driftsbudget.

De kommer ikke fra en fond. Non-profit organisationer støttes som regel af vores filantropiteam i Vesteuropa. Andre projekter fra driftsbudgettet. Vi støtter på flere måder, heriblandt direkte grants, gratis/nedsatte licenser til non-profit organisationer eller ekspertbistand.

Har Microsoft lobbyet imod at generativ AI skulle klassificeres som høj risiko i den kommende EU AI-lovgivning?

Vi støtter varmt op om Kommissionens oprindelige risikobaserede tilgang: Hvordan man bruger teknologien fremfor at regulere teknologien selv. Ligesom mange andre i erhvervslivet og

forskningsverdenen har Microsoft advaret imod at General Purpose AI pr automatik klassificeres som højrisiko. Netop for at fastholde denne risikobaserede tilgang, og så vi får regler, der er praktisk mulige og med en klar ansvarsfordeling langs AI-økosystemet. Vi kan som leverandører ikke altid vide, hvordan en model eller tjeneste bliver taget i anvendelse f.eks. om et hotel bruger et tekstanalyseprogram til at screene jobansøgere eller sammenfatte gæsteanmeldelser online. Vi kan derimod sikre, at der er størst mulig transparent omkring modellerne, hvordan de er trænet, kendte bias i datasæt, styrker og svagheder mv. Microsoft har over de seneste år gjort sig en del erfaringer med ansvarlig kunstig intelligens, som vi gerne vil dele med både kunder, politikere og forskere.

Hvordan har Microsoft formået at få et omdømme som klassens pæne dreng?

Microsoft er en ældre virksomhed og har været igennem meget af det, som andre Big Tech-virksomheder er gået igennem de senere år. Så derfor har vi nok været mere villige til at læne os ind i debatten. Derudover har de senere år har handlet meget om sociale medier og den datadrevne forretningsmodel, og det er jo ikke Microsofts forretningsmodel. Kort sagt så tjener vi ikke vores penge på reklamer eller profilering, men på at hjælpe danske virksomheder og myndigheder med at innovere og passe godt på deres data. Kundernes data er deres data. Endelig så vil jeg også påstå, at det betyder noget, at vi har været i Danmark i 30 år. Vi beskæftiger over 800 ansatte i Lyngby, og samarbejder med mere end 3.000 danske partnere, der bygger løsninger ovenpå Microsofts teknologi. Over årene har vi investeret stort i Danmark, blandt andet indenfor kvanteforskning og senest i form af et datacenter, så vores danske kunder snart kan opbevare deres data på dansk jord.

9. Epilog

Påskesøndag 1929 betalte en mand ved navn Edward Bernays i al stilhed en gruppe kvinder for at gå med i den årlige påskeparade ned ad Fifth Avenue i New York - mens de røg cigaretter! Flankerede af fotografer fik han kvinderne til at proklamere, at de røg som et tegn på 'frigørelse'. Han opfandt metaforen 'torches of freedom' om cigaretter, og det stigma, der hidtil havde været omkring kvinder, der røg i det offentlige rum, forsvandt, mens salget af cigaretter steg. Han skabte en ny norm, og han var lobbyist for tobaksindustrien.

I 1928 udgav han den monumentale bog Propaganda. Her skriver han, at skabelsen af kultur - og dermed normdannelse - er ét vigtigt element, hvis man vil skabe forandringer i markedet. Men der var mere. Han skrev, at ønskede man at sælge flere klaverer hvilket på det tidspunkt primært var forbeholdt aristokratiet, skulle man ikke bare lave reklamer i de kulørte blade med budskabet: "Køb et klaver - det er billigt her". Nej, man skulle også hyre indretningsarkitekter til at designe flere rum, der kunne have klaverer i dem. Man skulle gøre det til en nødvendighed at have et musikrum i hjemmet. Og når først offentligheden var blevet tændt på tanken om at have et musikrum, når først de havde et musikrum, havde de også brug for musikinstrumentet. Dermed ville forbrugerne selv komme og sige: "Vær sød at sælge mig det klaver".

Her små hundrede år efter er Big Techs metoder til at fremme egne kommercielle interesser måske ikke meget anderledes. Hvordan sikrer man, at borgere over hele verden bruger ens software, apps og tjenester? Man skaber en kultur og norm omkring digitalisering, brugen af smartphones og andre digitale devices, og man arbejder for, at det ikke er muligt at være borger i samfundet uden adgang til ens software, hardware og internet. Andre industrier bruger lignende metoder, og ifølge Bernays er industriens propaganda (som han kalder det) vigtig og positiv i et demokrati - hvis den altså ikke modarbejder demokratiet selv.

Som det fremgår i denne rapport og mange andre steder, peger en lang række borgere, aktører, stater og EU selv på, at Big Tech på en række områder netop bliver et problem for demokratiet. Og i den henseende er sunde og stærke samfundsinstitutioner, god forvaltning og et blik for den umiddelbart usynlige kommercielle magt vigtig.

Tak, fordi du læste med.

